

VYENYBĖ

76 M. 34 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn 7, N. Y.

1962 M. RUGPIUČIO (AUGUST) 31 D.

Telefonas:
APplegate 7-7257

KAINA 15 C.

Netekome Mykolo Biržiškos

Salomėja Narkeliūnaitė

Su profesoriaus Mykolo Biržiškos mirtimi lietuviai netenka vieno negausių ligi šiolei dar gyvųjų tarpe buvusių Lietuvos nepriklausomybės simbolių — Vasario 16 akto signatarų.

Tačiau lietuviams Mykolas Biržiška buvo dar ir visuomenės veikėjas, politikas ir mokslininkas.

Kaip iš Los Angeles pranešta, mirtis Mykolą Biržišką aplankė rugp. 24 d. naktį, 10 val., kraujui išsiliejus į smegenis. Dar iš ryto dirbęs prie savo rankraščių, pasijutęs blogai ir nuvežtas į ligoninę, jisai pasimirė savo gimimo dieną, lygiai sukakęs 80 amžiaus.

Žinia apie Mykolo Biržiškos mirtį pasklido kaip tik tuo metu, kai Amerikos Lietuva buvo beįsisiūbuojanti paminėti jo 80 metų sukaktį rugsėjo pabaigoje, Los Angeles mieste tuo reikalu sudaryto komiteto kviečiama.

Dabar, vietoje iškilmingo pagerbimo, Komitetas turėjo pasirūpinti jo laidotuviomis, kurios įvyko rugp. 29 d., palydint jį į amžiną poilsio vietą iš šv. Kazimiero bažnyčios, kurios klebonas atsiėmė profesorių su žmona į Ameriką ir daug padėjo, jam šitame krašte gyvenant.

Jei Mykolas Biržiška būtų numiręs nepriklausomoje Lietuvoje, be abejo, jisai būtų buvęs palaidotas valstybės lėšomis ir su pagarba, kuri priklauso jam, kaip vienam iš tų, kurių pasirašyta deklaracija 1918 m. Lietuva tapo pašaukta laisvam ir nepriklausomam gyvenimui.

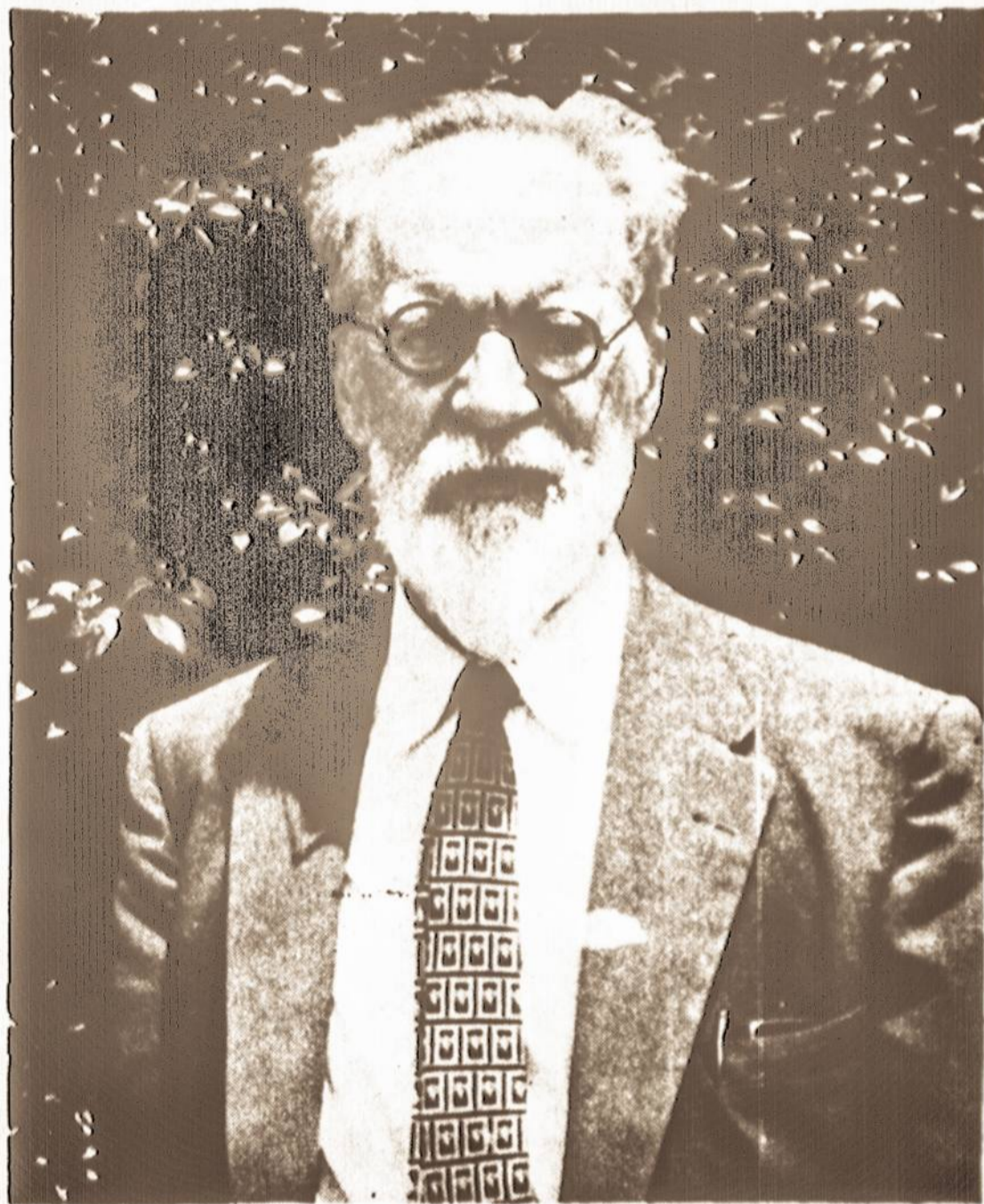
Dabar šita privilegija teko Amerikos lietuviams, kurie ta proga nuo savo buitinių rūpesčių pašaukti susidūmė ties to Lietuvos kapu.

Mykolas Biržiška su šiuo pasauliu atsiskyrė, nesulaukęs sugrįžimo į laisvą ir nepriklausomą Lietuvą, kurios reikalui jis savo visomis išgalėmis dirbo ir kurios prezidentu jis vienu metu yra svajojęs būti.

Jisai pasimirė, beveik tryliką metų praleidęs Amerikoje ir po aštuoniolikos metų nuo išvykimo iš Tėvynės, iš kurios jisai, kaip pats yra nesky išsireiškęs, "ilgam laikui" pasitraukė į Vakarus 1944 m. liepos 13 d., antru kartu bolševikams artėjant į Lietuvą.

Jisai pasimirė po penkerių metų nuo laiko, kai tragiškomis aplinkybėmis mirė jo ištikima gyvenimo draugė žmona Bronislava ir šešeriems metams praslinkus nuo savo brolio bibliografo Vaclovo mirties. Iš jo brolių dabar teilkęs prof. Viktoras, nuolatosis gyvenęs Chicagoje.

Kai pereitą trečiadienį Los Angeles lietuviai rinkosi prie jo karsto tarti jam paskutinį atsisveikinimo žodį, dar gyvų Vasario 16 deklaracijos signatarų tarpe buvo likę keturi: du Lietuvoje — buv. prez. Stulginskis ir min. Klimas ir du laisvajame pasaulyje — prof. St. Kairys Amerikoje ir prel. Saulys Šveicarijoje.

Velionis Mykolas Biržiška

L. Briedžio nuotrauka

Gimęs prieš 80 metų, Mykolas Biržiška, kaip ir eilė kitų ano meto lietuvių veikėjų, Lietuvai teko tik savotiško atsitiktinumo dėka.

Kaip dr. Vincas Kudirka Lietuvai sugrįžo tik dr. Basanavičiaus Aušros paveiktas, taip Mykolas Biržiška, lenkiškoje žemaitiškoje bajorinėje kultūroje išaukęs, Lietuvai pasijuto tiktai dr. Kudirkos Varpo dėka.

Šitai Mykolas Biržiška pasakojosi šių eilučių autorei, kai ji, tada dar jo studentė, 1942 m. Vilniuje jo bute, esančiame Tauro g. 24, profesorių namuose, darė su juo pasikalbėjimą ryšium su jo 60 metų amžiaus sukaktimi.

Mykolo Biržiškos atmini-

mas lietuviuose užsiliks ne tik kaip Vasario 16 akto signataro.

Visuomenės veikėjai žino jį kaip savo kolegą atkaklų ir užsispyrusį žemaitį, vilniečiai negalės pamiršti jo veiklos Vilniuje Lietuvos ir lietuvių labui.

Jį pagarbiai prisimins ir lietuviškųjų universitetų profesūra, su kuria jam teko dirbti lietuvių šviesuomenės auklėjimo bare. Jo negalės pamiršti ir jo buvę universiteto auklėtiniai studentai.

Mykolas Biržiška buvo pats vyriausias savo brolių profesorių tarpe. Prof. Vaclovas buvo už jį dvejis metais jaunesnis, o prof. Viktoras —

Nukelta į 8 psl.

Kosminėje erdvėje

Grūdus nuo pelų atsijojant, Nikolajevu-Popovičiaus žygis erdvėn Vostokais paryškino, kad sovietai tebevartoja tą pačią šešių dūdelių raketą, kurią, vokiečių mokslininku padedami, jie pradėjo vystyti 1949 m. (amerikiečiai savo programą pradėjo 1952 m.).

Manoma, ji smogianti aukšty 800 iki 1,500 tūks. svarų spyriu, nes tokio tuo metu reikėjo atominė bomba iškeluti. Šiandien mokama lengvesnių bombų pasidaryti, todėl didelės raketos tetinka erdvės darbams. Pirmasis sovietų "sputnikas" prieš penkerius metus išsklė 184 sv.; Vostokas I ir II, spėjama, svėrė po 10,400 sv., o III ir IV apie 14,000 sv.

Amerikiečių išvystytas Atlas smogia 360,000 sv. spyriu ir teiškelia 3,000 Merkurą. Po Titovo ir ligi dabartinio žygio sovietai bandymams, be lakūnų, paleidę erdvėn 7 kosmosus. Du paskutiniai skrido Vostokų III ir IV orbitomis.

Joks patikimas bešališkas stebėtojas savo akimis nematė sovietų lakūnus iš tikrųjų pakylant ir nusleidžiant.

Maskvos tvirtinimu, Nikolajevus erdvėje išbuves 94 val. 35 min. (4 paras), ir nukridęs 1,612,000 mylių, 64 kartus apie žemę (tai lygu trims kelionėms į mėnulį ir atgal), Popovičius — 70 val. ir 1,240,000 mylių. Vostokas III, sakoma skraidžiojęs 114-156 mylių aukščiui, IV-112-158. Vienu momentu, sakoma, buvo suartėję kelių mylių atstumu.

Iš sovietų žygio viena išvada, rodos, aiški: jie moka jau apskaičiuoti ir tiksliai pavymu paleisti dvi raketas erdvėn.

Erdvei amerikiečiai vysto raketą Saturnas C-5. Kariškiai tobulina Titaną III su "saisu" kuru, skirtingu nuo Titano II, vartojanti skystą kurą. Abu smogia 530,000 sv. spyriu.

Nukelta į 3 psl.

MES

VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Po vasaros atostogų Darbo Diena atneša kitą Darbo Metą. Nuoširdūs vienybiečiai vėl — vieno buvusių redaktorių, J. O. Širvydo žodžiais — darbuosis įrodyti, kad Vieniybė "neveltui lietuviškam pasauliui užgimė" — ir, štai jau 77 metus eina. Jis 1911 m. sprendė: Kiekviena jos gyvenimo savaitė atžymėta koku nors žingsniu pirmyn su mūsų broliais išeiviais Amerikoje, nes puslapiuose spindi gyva lietuvių dvasia, plaka lietuviška širdis. Ta lietuviška širdis plakė ir lietuvių dvasia ypač spindėjo pas kitą ilgametį Vieniybės redaktorių — poetą Juozą Tysliavą, kuris laikraštį sumodernino ir kurio ankstyvą mirtį mes kas savaitę apgaileme. Rašytojo Petrėno žodžiais, Tysliava visados buvo "atkaklus lietuvis". Vieniybę "plačios tautinės liberalinės minties" organu leisdamas, jis "dinamiškai veržėsi į pasaulį ir norėjo įsijungti į platų gyvenimą." Jis nebijodavo (kaip kitas jo draugas, rašytojas Pr. Naujokaitis pastebėjo) "kontroversinių straipsnių, nes jį, kaip redaktorių-žurnalistą vis viliojo ieškojimas ko naujo, ypač naujo atvejo senose tiesose."

Galima sakyti, mums, ipėdiniams, pirmtakūnai paliko jų pasirinktą kilnų uždavinį. Pirmiausia, Povilo Višinskio žodžiais, kovoti, kad Lietuva atsikratytų "svetimų ir savų despotų". Antra, kad Amerikoje, prieš mirtį ir nutautimą, kuo ilgiausiai išsilaukėtų lietuvių. Būkime, su Tysliava, čia atkaklus lietuvių visados! Išeikime iš Suvalkijos lygumų ir dinamiškai veržkimės į platų gyvenimą!

Nukelta į 4 psl.

MIRĖ VYSKUPAS T. MATULIONIS

Pereito sekmadienio The New York Times pranešime iš Romos paskelbė, kad Lietuvoje rugp. 20 d. pasimirė vyskupas Teofilis Matulionis, eidamas 89 amžiaus metus.

Tane pat pranešime aprašė jo gyvenimą, pailiustruodamas velionio 1934 m. nuotrauka, kuri buvo padaryta vysk. Matulioniu sugrįžus iš bolševikų kalėjimo.

Vyskupas T. Matulionis, miręs Lietuvoje rugp. 20 d.

Vyskupas Matulionis, kaip rašoma Lietuvių Enciklopedijoje, buvo gimęs 1873 m. Kadaniškių k., Alantos vls., Utenos aps. Mokėsi Antalieptėje, paskui Daugpilio realinėje gim. ir Petrapilio kun. seminarijoje. Kunigu išventintas 1900. Paskirtas į Bikovos (Latvijoj) parapiją, vėliai vykdė pastoracinį darbą.

Nuo 1910 klebonavo šv. Jėzaus širdies parapijoje Petrapily ir ten pastatė bžn. Parapija apėnė darbininkų gyvenamą kvartalą. Čia jis dirbo keliolika metų. Paėnus valdžią komunistams, pastoracinis darbas irta trukdyti. Už tai, kad ne pasirašė rašto, perduodančio bolševikams bažnyčią ir atsisakė atiduoti jiems bažnytinis indus, jis buvo apkaltintas pasipriešinimu komunistinei valdžiai, 1923 kovo 4 d. suimtas, nuteistas 3 metams ir kalintas Maskvos kalėjime. 1925 išleistas iš kalėjimo, grįžo dirbti į savo parapiją.

Nukelta į 8 psl.

Iš Kalifornijos

SV. KAZIMIERO PARAPIJOS LIETUVIŲ DIENA

Los Angeles, Cal. — Lietuvių Diena, kurią šv. Kazimiero parapija rengė rugpj. 19 d., pavyko gerai. Žmonių privažiavo daug ir tai ne tik papilečių, bet ir tokių lietuvių, kurie jokioms parapijoms nepriklauso ir bažnyčių nelanko.

St. Paltus yra oratoriškų gabumų, ir jo kalba apie lietuvių išlaikymą buvo be priekaištų.

Rūta Lee Kilmonytė puikiai padeklamavo Juozo Tysliavos eilėraščių "Lietuva". Solistai Daiva Mongirdaitė, atvykusi iš Bostono, publika entuziastiškai plojo, bet ne mažiau plojo ir Onos Razutienės pr. mokinių grupė, sušokusiai Žirgelį, Kepurinę ir Lenčiūgėlį.

Dailės parodoje publika slaptu balsavimu I ir III premiją pripažino Raubertui, o II premija atiteko Jodellui.

Liet. Dienoje dalyvavo lietuviškai ne vien tik iš Los Angeles miesto, bet ir iš visos Pietų Kalifornijos. Buvo atstiktinai svečių iš Rytinių valstybių.

Lietuvos Atstovo J. Kajeko, pažadėjusio, bet į Liet. Dieną neatvykusio, niekas ir nepasigedo, o jo žodžio neišlaikymas rengėjams nuostolių nepadarė.

Jei jis atvyks kada į klebono opozicijos rengiamą šventę, tai jo neišgirs nė pusė tiekios žmonių, kiek jį dabar būtų išgirdę parapijos parengime.

J. S.

Los Angeles, Calif., rugpjūčio 12 d. Lietuvių Dienų žurnalo piknike susitiko prof. V. Biržiška, solistė Daiva Mongirdaitė ir prof. M. Biržiška. L. Briedžio nuotrauka

Rašytojas Alg. Gustaitis su Miss Australia, Tanla Verstak, kuri Long Beach, Calif., įvykusiuose rinkimuose laimėjo Miss International vardą.

L. Kančausko nuotrauka

Minkų radijo piknikas

BOSTON, MASS. — Nors sekmadienį, rugpj. 12 d., oras ir nebuvo geras, bet į Liet. Radio Korp. Minkų vad. radio pikniką susirinko daug svečių. Buvo atvažiavęs ir Mass. Gen. Prokuroras, demokratų kandidatas į U.S. Senatą, Edward J. McCormack, Jr. su žmona, kurie patys įteikė savo dovanotas šokių kontestų, ir išrinktajai gražulei "Miss Lithuania of N. E." Dianai Kaučytei iš Dorchesterio. Jos palydovė buvo Laurene Bernoskevičiūtė iš Brocktono.

Šokių varžybas laimėjo: "Mamės ir Papės" Polką — Leonardas Šakis su Apolonija Žideikis iš Brocktono; "Jau-nimo Polką" laimėjo Gunta Austrums iš Jamaica Plain su Marcis Voldins iš Roxbury; valcą laimėjo Alice Chase iš Dedham su Gedemina Skabelkiu iš So. Bostono; tango laimėjo Martha Marcelloniūtė iš Dorchesterio su Michael Di Stasio iš East Boston.

Laimėjimo dovanas laimėjo: 1 — Bridget McCarthy iš Quincy; 2 — J. A. Kiuras iš Dorchesterio; 3 — Bernard W. Norwald; 4 — Edward Podell iš Braintree; 5 — Stasys Martišauskas iš Brighton, 6 — Mildred Hutchins iš Jamaica Plain; 7 — Valentine iš Lowell.

Įžangos dovanas laimėjo: 1 — # 024268; 2 — 024905; 3 — 024249; 4 — 025333; 5 — 025056; 6 — 025115.

Steponas ir Valentina Minkai dėkoja atsilankusiems į pikniką, taipgi visiem, kurie platino ir pirkto laimėjimo biuletus, dalyvavusiom gražuolės konteste, ir šokių kontestuose; rinkėjams Julijai Arlauskienei, Onai Ivaškienei, Kathryn Namakšienei, Juozui Lekui, Vytautui Stelmokui, ir Milan Stertin.

Nuoširdžiai dėkojama pikniko šeimininkui Aleksandrui Dubauskui ir šeimininkei Antaninai Kroplenei, ir visiem pikniko pagalbininkam. Už dovanas dėkojama Mass. Gen. Prokurorui Edward J. McCormack, Jr., jo žmonai; taipgi Blue Water Manor, puikios Vasarvietės Lake George, N. Y. savininkam Slivynam ir jų dukrai — vedėjai Ellen Shukis; "Vilos Audronės"

Diana Kaučytė iš Dorchesterio, laimėjusi "Miss Lithuania of New England" vardą.

vasarvietės Osterville, Mass., Cape Cod, sav. Marijai ir dr. Edvardui Jansonam; Pranui Gerulskui, sav. Myopia Tonikinės; Ona ir Steve Januskevičiam, sav. Caroline Casper's Grožio Sallono, Charlie ir Chris garažui, ir Dugey's Pokelių krautuvės, sav. S. Griežei, taipgi Fortuna Fuel Co. už piknikui sudovanotas dovanas.

Visų talka yra nuoširdžiai įvertinama, nes visų pagalba, įgalina vesti seniausią lietuviško radio programą Naujoji Anglijoje. Ji girdima sekmadeniais iš stoties WLYN, 1360 banga, 1 iki 1:30 val. po pietų, ir kuri jau transliuojama 29tus metus.

STEPONAS IR VALENTINA MINKAI

Neužmirškite atnaujinti Vienybės prenumeratą!

TAUTOS ŠVENTĖ BOSTONE

Rugsėjo 8 d., šešt., 7 v. v. So. Bostono Lietuvių piliečių Dr-jos auditorijoje įvyks iškilmingas Tautos Šventės minėjimas. Programoje, pagrindinę kalbą Lietuvos Konsulo Vyt. Stašinsko iš New Yorko.

Meninę dalį atliks buv. Vilniaus operos solistas Stasys Liepas, akom. muz. J. Gaideliui, ir Tautinių šokių ansamblis, vedamas O. Ivaškienės. Po to, muzika, kavutė ir pasilinksminimas. Bostono lietuviškoji visuomenė maloniai kviečiama gausiai dalyvauti.

ALTS Skyrius — A. M.

Algirdas Gustaitis, Vienybės bendradarbis Los Angeles, Cal. pirkto keturių butų namus, netoli šv. Kazimiero bažnyčios.

Su ofseto spaudos darbais

KREIPKITĖS Į

VIENYBĘ

Moderniškiausiomis mašinomis spaudai paruošiamos:

* BROŠIŪROS * BIULETENIAI * KATALOGAI
* KNYGOS * ILIUSTRUOTOS PROGRAMOS IR KT.

Foto reprodukcijos

192 HIGHLAND BOULEVARD, BROOKLYN 7, N. Y.
Tel. AP 7-7257

Albert F. Peters (Petrauskas)

Park Hill Realty

Apdrauda, nekilnojamas turtas, federaliniai, valstybės ir miesto taksai. Notary Public.

84-17 Jamaica Ave., Woodhaven 21, N. Y.
TELEFONAS: Virginia 3-1477

LISAUSKŲ MAISTO KRAUTUVĖ

Lietuviški sūriai, juoda duona, aukštos rūšies rūkyti kumpiai, dešros ir skilandžiai pigiomis kainomis
Prekes siunčiame ir per paštą

Martha & Peter Lisauskas
64-09 56th Road Maspeth 78, N. Y.

Telephone: TWining 4-8087

Lietuviškoje Chicagoje

Alf. Nakas, žurnalistas, gyvenęs Detroite, šiomis dienomis lankėsi Chicagoje pas savo gimines.

Chicagos Aukšt. Lituonist. mokykla savo mokslo metus pradeda rugsėjo 8 d. 9 val. vyro.

Kun. J. Riuba, Nekalto Praside, parapijos vikaras, mirė nuo širdies smūgio rugp. 19 d.

P. Juozaitis, Vyčių centro pareigūnas, rugp. 21 d. Vyčių salėje sendraugių susirinkime padarė pranešimą apie Vyčių seimą Newark, N. J., rugp. 17 d.

Liet. Evang. Spaudos Centras savo įsikūrinimą apvainikavo pirmoju leidiniu - knyga apie Joną Husą. Leidinys buvo peržiūrėtas ištiesios eilės asmenų, kurių tarpe buvo ir istorikas Nauburas.

F. Šefferienė buvo išvykus į V. Vokietiją aplankyti gimių, tik ką atvykusių iš Klaipėdos krašto.

Vysk. K. Salatka rugpjūčio 15 d. buvo atvykęs į Chicago ir dalyvavo šv. Kazimiero seserų įžadų ir jubiliejaus iškilnėse.

J. Vinciušas, Draugelienė ir Dundulis, Vilniaus Kr. Liet. S-gos nariai, 6 - 7 dienomis lankėsi Kanadoje.

Chicagos "Laivas" skelbia, kad Portlando kryžiaus įkūrėjas yra kun. Baltrūnas, bet chicagiečiai žino, kad tai netiesa. Tikras kūrėjas ir statytojas yra Valerijonas Šimkus.

Kosminėje erdvėje

Atkelta iš 1 psl.

Reikia žinoti, kad JAV programai vadovauja civiliai, ne kariškiai, nes taip prez. Eisenhoweris norėjo 1959 m. ir jo keliu eina prez. Kennedy.

Kariškiai norėtų, kad jų programa būtų sparčiau vystoma, ir sovietų žygis, gal būt, pateiks jiems stipresnį argumentą Kongrese, atėjus valandai pinigams skirti. Sovietai geg. 10 - rugp. 15 paleido 6 satelitus, mūsų Erdvės Buras 3 (Merkurą, Tirus 5, ir Telestarą), kariškiai 10 (Midas ir Samos satelitus).

Po Titovo žygio praėjusią vasarą sovietai erdvėn paleido viso 8 satelitus, amerikiečiai 30, daugiausia kariškių: Samos, Midas Discoverer rūšių.

Siems metams kosminė erdvė tyrinėti amerikiečiai turi paskyrę 3 bil. 900 mil. dol.; kitais metais išleis 5 bil. 500 mil., o 1965 m. - 6 bil. dol.

Samos satelitai turi foto aparatus filmuoti, kas dedasi "priešo" žemėje, Midas pastebi, pagal karštį, kur kas koklį raketą iššovė. Kariškiai įrodinėja, kad, jei seniau imperijos ir didelės valstybės remdavosi sausumos kariuomenėmis ir jūrų laivynais, tai, ateityje galybė būsianti matuojama ne jūroje, ar sausumoje, bet kosminėje erdvėje.

JAV vystoma Saturno raketa yra trilypė. Antrajai dūdelei vystoma vandenilio kuras. Yra mokslininkų, manančių,

kad kelioms mėnulių neužteks nei sauso nei skystinio kuro. Reikės atominio. Todėl mano, kad sovietai vargu amerikiečius pavysia. Vienas po kito sprogdami, Saturno trys stumekliai, sakoma, išvystys bene 7 ir pusę mil. sv. spyrių, sugebantį iškelti 80,000 svorį.

Saturnu planuojama iššauti ruošiamą Apollo laivą su trimis lakūnais į mėnulį ir atgal.

Pagal planus, sekantis JAV žygis bus 1963 m. iškelti lakūną Schirrą Merкуро laivu kelionės aplink žemę per 24 valandas 17 kartų. Po to, 1964 m. planuojama iškelti du lakūnus 6,000 sv. Gemini laiveliu. Planuojama ir sudarinėti erdvėje "salas", iš kurių bus lengviau erdvę tyrinėti ir visokius laivelius įvairioms paskirtims siuntinėti.

Sovietų žygis įrodo, kad žmogus gali išbūti erdvėje gana ilgą laiką ir kad galima tiksliai saloms sudėtines dalis viena po kitos iššauti bei statyti įrengimų erdvėje.

Vaidzas iš vieno ankstesnio parado šią vasarą Chicagoje. Nuotraukoje matomas Aliaskos "flotas".
Ed. Šulaičio nuotrauka

Chicagos miestas

125 metų senumo

EDVARDAS ŠULAITIS

Nors, kaip istorija sako, pirmasis baltas žmogus dabartinės Chicagos ribose įsikūrė 1804 m., tačiau pačio miesto pradžia laikoma vėlesnė data - 1837 m. Tad šiemet nuo tos datos sueina 125 metai ir ta sukaktis Chicagoje kiek plačiau buvo atžymėta praėjusį savaitgalį įvykusių parada ir paroda.

Penktadienio vakare State gatve (ji yra laikoma ilgiausia gatvė pasaulyje) apie 2 valandas paradavo minios žmonių, kurie čia skyrėsi nuo anų dienų Chicagos gyventojų - energingųjų indėnų. Indėnų šiame parade pakeitė įvairių tautų atėjūnai - baltieji ir gausūs būrys juodųjų, vis plačiau įsitvirtinančių Chicagos padangėje.

SULAIKĖ LIETIUS

Nors šis paradas buvo reklamuojamas kaip vienas iš didžiausiųjų Chicagos istorijoje, tačiau toli gražu tokie jis nebuvo. Trumpai prieš parado pradžią praplūpęs dangus, žinoma, sumažino jo

įspūdingumą ir namuose sulaukė nemaža dalyvių bei žiūrovų. Tie, kurie čia dalyvavo, turėjo gerokai sušlapti, kadangi lietus krito ir per pirmąją parado pusę, nors jau netoks stiprus.

Gal būt įdomiausi parado dalyviai buvo tautinių grupių atstovai. nes kariuomenės dalyviai (su sunkvežimiais, džipais, ambulansais), policijos būriai yra matomi kiekviename parade. Iš tautinių grupių su gausiausiu žmonių skaičiumi pasirodė vokiečiai. Taip pat kiek gausesni buvo lenkai ir ukrainai. Lietuviai čia savo pasirodymu gal nebuvo paskutiniai, bet įrikiuoti netoli galo.

LIETUVIAI PARADE

Lietuviai tepajėgė sukombinuoti judamus parado vienetus - sunkvežimį su platforma, kurioje sukosi "Ateities" taut. šokių grupės šokėjai, ir mažą "flotą", kuris priglaudė 1962 m. Chicagos Tarpt. Prekybos parodos "Miss Lithuania" - D. Šulaitę su keliomis palydovėmis tautiniuose drabužiuose ir kelis vyrus su vėliavomis.

Kaip atrodė, lietuvių grupė parade buvo suorganizuota (organizavo Liet. Bendruomenės Chicagos apygardos valdyba; atsakingas apygardos valdybos narys - B. Vitkus) paskubomis ir be didesnės nuovokos.

B. Vitkaus žiniomis, buvo kreiptasi į daugelį organizacijų, kurių dalis kategoriškai atsisakė talkininkauti (vienos su rilmomis priezastimis, kitos - be jų), o kiti - nors ir prižadėjo, tačiau nepasirodė.

Vieninteliai, kurie talkos srityje parodė daugiau entuziazmo bei rūpesčio, buvo Lietuvos Vyčių "flotas", tačiau ir tas turėjo gana stambų minusą: didelėmis raidėmis išrašytame žodyje "Lithuanians," praleista pir-

moji "a". Tas rodė, jog darban neįdėta pakankamai rūpestingumo.

Kiek geriau nusisekė "Ateities" šokių pasirodymas, kuris susilaukė plojimų. Nors ant judančios platformos šokių demonstravimas nėra lengvas (kaip kas šokimą ant judančio pagrindo prilygino šokimui gerai įsigėrusiam), tačiau toks pasirodymas buvo šokia tokia naujiena parado žiūrovams.

Tenka pasakyti, jog lietuvių grupė parade galėjo ir turėjo būti bent dešimteriopai didesnė. Nors ir yra suprantamos kankurios priezastys, neleidusios lietuviams čia sukaupti didesnį dalyvių būrį, tačiau už visas jas svarbesniu veiksniu į tenka laikyti tautiečių atšalimą tautinei reprezentacijai.

LIETUVIAI PARADOJE

Ne ką geresnis vaidzas matėsi ir lietuvių skyriuje parodoje Navy Pier patalpose. Ši paroda turėjo tikslą pavaizduoti, kiek ir kaip kiekviena tautybė prisidėjo prie Chicagos miesto išaugimo.

Stebėdamas lietuvių skyrių, žiūrovas galėjo susidaryti vaizdą, kad Chicagos lietuvių turi tik bažnyčių, laidotuvių direktorių koplyčių, taupymo bendrovių, laikraščių leidimo pastatą ir būrelį prekybos įstaigų (visa tai atvaizduota tik nuotraukomis). Čia pasigėsta platesnio, visuotinesnio ir vaizdingesnio parodymo - diagramų, skaitlinių, kankurių originalių eksponatų ir pan.

Ir čia buvo nusiskusta, jog nesulaukta talkos iš kur jos buvo laukta, o teko darbo imtis tiems, kurie, kaip atrodė, šioje srityje žengia pirmuosius žingsnius.

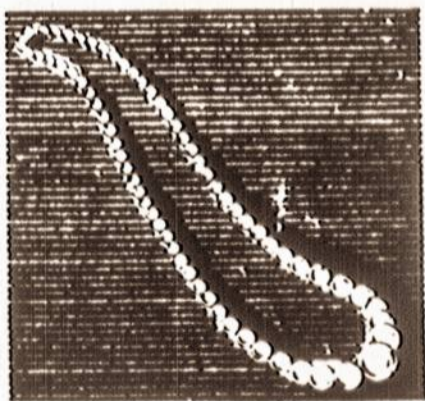
Parodoje buvo dalinamas specialiai jai išleistas leidinėlis (12 puslapių, iskaitant viršelius) - "Lithuanians in Chicago, 1870-1962." Čia yra pažymima, kad pirmieji lietuviai (Spokevičių šeima) Chicagon atvyko 1870 metais.

LITHUANIANS IN CHICAGO 1870 - 1962

GINTARAS

Lietuvos auksas

Kainos nuo \$25.00

Ivairiausios gintarinės dovanos vyrams ir moterims prieinamiausiomis kainomis

AMBER GUILD LTD.

80-19 31st Avenue

JACKSON HEIGHTS, N. Y.

Tel. HA 9-5855

Pasiekiamo: auto iki 31 Ave. Northern Blvd. IND subway iki Roosevelt Ave. IRT iki 74 St. Port Bus iki 31 Avenue.

Haven Realty

JUOZO ANDRIUŠIO APDRAUDOS ĮSTAIGA

Patarnauja perkant ir parduodant namus, įvairiuose apdraudimo reikaluose, užpildant (Income) taksus.

J. ANDRIUŠIO TRAVEL BUREAU

Parduoda bilietus visomis susiekimo priemonėmis į visas pasaulio vietas. Money Orders.

87-09 JAMAICA AVENUE WOODHAVEN 21, N.Y.
Tel. VI 7-4477 Atdara kasdien - 9 v. r. iki 9 v v

VIENYBĖ The oldest Lithuanian newspaper in the world established by Juozas Paukštys in 1886, is published weekly by Valerie Tysliava and Juozas N. Tysliava at 192 Highland Boulevard, Brooklyn 7, N. Y. Tel.: APlegare 7-7257. Executive Editor: Valerie Tysliava, Editor: Salomeja Narkeliūnaite; Senior Editor: Vytautas Širvydas. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office of Brooklyn, N. Y. Subscription rate: \$7.00 for one year. Three weeks' notice is required to change a subscriber's address. Advertising rates on application. All rights are reserved and no part of this newspaper may be reproduced without the consent of the Publishers. All manuscripts submitted are subject to editing by the Editor.

MES

VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Atkelta iš 1 psl.

Vienu kebliausių išeivijai šiuo momentu klausimų yra santykiai su Lietuva. Tenka pasveikti iš prof. A. Maccinos 1955 m. nustatyto negalavimo: manyti, kad išeiviams Lietuvos sieną peržengus, tautos gyvenimas sustojo ir laukia išeivių pergalingo sugrįžimo, nors poetas Borūta ir sakė: Jei ir sugrįšime, motule, būsimė ne kas. Tėviškės Žiburiai aną dieną mūsų mintimi rašė: Padėtis labai nenormali: saitai taip suvaržyti, kad juos galima laikyti kalėjiminiais. Tačiau, vien keiksmiais prasilaužti neįmanoma. Norint ko nors pozityvaus pasiekti, reikia ir pozityvių priemonių. Juk jeigu nori susisiekti su kaliniu, turi kreiptis į kalėjimo viršininką. Išeivijai, aišku, ne kalėjimo viršininkas rūpi, o patys kaliniai — lietuvių tauta, jos likimas.

Ernesto Galvanausko brolis Gediminas, taip pat, susidarė sveikų pažintų. Sako: Siekiant stiprinti pavergtą lietuvių tautą, reikia išsamiai žinoti jos atskirų sričių gyvenimą; tikrovinių sąlygų pažinimas turi apspręsti politinę veiklą; tautos tikrovė tegali būti mūsų politinės (ir, sakysime, kultūrinės) veiklos atspara. Ta tikrovę gi pažinti, kaip dr. Krivickas VLIKO posėdžiui pernai pasakojo, nelengva: reikia atskirti melą nuo tiesos. Reikia skirti "jų" propagandą ir nepasiduoti pagundai "daryti" sąvą.

Džiugu, kad Lietuvos Fronto Bičiulių studijų savaitė (dalyvavo 200) Kanadoje vyko gaire "Lietuva ginasi ir dabartinėse pozicijose." Kalbėta apie Lietuvos studentų nuotaikas ir lietuviybės išlaikymą išeivijoje. Pastebėjome, kad Al Gimantas, savo patyrimais remdamasis, rašo: "Vieno dalyku, regis, abejonės tikrai nėra: jaunimas Lietuvoje yra perdėm lietuviškas."

Nenaudingiausi lietuviai išeivijoje šiandien yra tie, kuriuos, rodos, Meškauskas pavadino "triukšmingais patriotais". Saugioje Amerikoje jie sienomis lipa, tik, deja, ne per tas kalėjimo sienas, per kurias šiuo momentu vien tegalima palaikyti ryšį su gyva, kovojančia ir veikiančia tauta!

SPAUDOS SKILTYSE

...Nepakanka turėti apsaugą prieš valdininko tironiją. Reikalinga apsauga ir prieš esamos viešosios opinijos tironiją, apsauga prieš taip vadinamos visuomenės tendenciją primesti (kitokiomis priemonėmis nei civiline bausme) savo vallą kaip gyventi tiems, kurie to kratosi; trukdyti vystymąsi ir, jei įmanoma, sulaukti formavimąsi skirtingos nei tai vad. visuomenės patinka asmenybės ir versti kitus gyventi ir tvarkytis pagal tos visuomenės modelį. Yra riba teisėtam kolektyvinės nuomonės kišimuisi į individo nepriklausomybę. O surasti tokią ribą ir ją apginti nuo įsibrovėlių, yra lygiai taip pat svarbu ir reikalinga, kaip ir apsaugoti nuo politinio despotizmo.

John Stewart Mill, On Liberty

Konstitucija ir įsigyvenęs paprotys prezidentą iškelia krašto viduje stipriausiu veiksmu. Amerikos gi dabartinė vieta pasaulyje ji padaro įtakingiausiu žmonių. Tačiau šio meto istorijos sąlygos prezidento vadovybę daugiau smarkiai apriboja. Apie jį, tartum apie ašį, sukasi svarbiūs žmonių reikalai, bet prasivėręs atomų amžius atsiliepiamą labiau varžo negu mažiau galios turėjusius prezidentus praetyje. Pillečiai turi teisės laukti, kad Baltuosiuose Rūmuose sedėtų vadas su išmintimi, vaizduote, žmoniškumu ir drąsa. Jie gali tikėtis, kad prezidentas sugebės pajusti amžiaus srovę ir kraštą pasukti jos linkme.

Sydney Warren, politikos mokslų profesorius Kalifornijos Western U, The Saturday Review

Ar neperdaug karščiavimosi?

VĖL TŲ SANTYKIŲ SU TAUTA KLAUSIMU. IŠDAVIMAS AR PATRIOTINIS MOSTAS? PATIRKIME KĄ TUO KLAUSIMU GALVOJA PATI TAUTA. KOLIOJIMAS IR ITŪŽIMAS UŽDANGOS TIKRAI NEPRALAUŠ. KAS TURI BJOTI LAISVĖS DVELKTELĖJIMO?

AL. GIMANTAS

— Klausyk, N. N., rusams Lietuva (ir likęs Pabaltijys) yra Vakarai, yra Europa. Jie, jų intelektualai atvyksta čia mokytis, semtis Vakarų kultūros, stebėti, perimti papročius, sekti juos... Bet mūsų vakarietiškas bagažas jau yra išsekęs, senstelėjęs, mažiau tikras ir vis blėstas... Mums būtina reikia šviežio oro dvelktelėjimo, pastiprinimo, naujųjų vakarietiškų nuotaikų, tos vakarietiškos dvasios... atsimink, kad tai daro mus išdidesniais prieš rusus, tai palaiko mūsų lietuviškas nuotaikas, padeda kovoti prieš kasdieninę rusifikaciją, tai priduoja mums ryžto ir stiprybės priešintis, tai bene vienintelis mūsų tikras ginklas... — kalbėjo Kaune, lipant Kauko laiptais į viršų (apačioje žėrėjo nuostabi Kauno panorama, apimanti iki Neries santakos), vienam atvykėliui iš Vakarų, tūlas vyresnės kartos lietuviškosios inteligentijos atstovas.

"Vien keiksmiais pralaužti geležinę uždangą neįmanoma. Norint ko nors pozityvaus pasiekti, reikia ir pozityvių priemonių", skaitėme Tėviškės Žiburių vedamajame.

Gediminas Galva viename savo rašinyje, tarp kita ko, pažymėjo, kad privalome panaudoti visas priemones lietuvių tautai stiprinti, kad pakeltų šio tarpsnio nedalią.

O Lietuvių Fronto Bičiulių stovykloje dr. J. Grinčius reiškė nuomonę, kad esantįjį laisvėje turėtų kultūriškai gelbėti Lietuvos jaunimą, pasisakydamas už kultūrinį bendradarbiavimą asmens su asmeniu.

Gi aplamai mūsų laikraščiuose paskiausiu metu vėl pradėjo rodytis rašinių to kultūrinio bendradarbiavimo temomis. Beveik be jokių išimčių, visi balsai (priešingų jei ir buvo, aišku, nebuvo praleisti ar netiko "laisvai" ir "demokratiškai" spaudai) aiškino, kad iš tokio bendradarbiavimo visais atvejais išeltų laimėjimai tik bolševikai.

Žinia, dėl tokio teigimo, negali priekalštauti rašinių autoriams. Į visą problemą žvelgiant grynai iš formalinės pusės, toks jų nusiteikimas turi pagrindą ir būtų naivu jį neigti. Bet, pačioje esmėje, visa nelaimė, kad prieš darydami vieną ar kitą sprendimą, mes užmirštame bene pagrindinį ir patį svarbiausią dalyką, būtent, patirti ką tuo klausimu

galvoja pati tauta, likusi sovietinamoje Lietuvoje.

Mūsų galvojimas, gal ir labai logiškas, vis dėlto yra gana slauras. Bijodamiesi, kad kuris mūsų neapgalvotas mostas nepadėtų sovietinamos Lietuvos tikriesiems tvarkytojams, mes jau iškart atmetame viską, kas tik bando sudaryti iliuziją, jog galime pakenkti visos tautos interesams.

Šioje vietoje tuoj ir statome tašką, kartu užbaigdami visas galimas diskusijas ar bent tolimesnį aiškinimąsi. Didesniam efektui arba nenorinčių galvoti pagudai, bent kiek kitaip pasisakiusį tuoj apšaukiame komunistais, jų simpatikais, arba, švelnesniu atveju, "joneliais - durneliais".

Žinoma, nėra būdų šiandien atsiklausti pačios tautos visumojai. Bet gauti bent kiek apytikresnį, tegu ir ne visiškai pilną vaizdą, kai kurias tautos nuotaikas geriau pažinti, tam tikrų duomenų, jų ieškant ir norint rasti, vis jau galima.

Turime visą eilę visokio amžiaus, iš įvairių Lietuvos vietų atvykusiųjų pas savo šeimas ar šiaip atbėgusių. Pravedus rimtai paruoštą apklausinį, jau šį bei tą galima būtų ir iš jų patirti. Lietuvoje yra įvairių visų eilė tautiečių, iš keletos jų, pačiam teko girdėti įvairių nuomonių mums rūpimais ar net ir degamais klausimais.

Būdinga ir tai, kad tų nuomonių reiškiškai nepanoro likti kokiais nors anonimais. Tad, kiekviena tokia nuomonė iš Lietuvos, yra pagrįsta ir pavarde, kurių dalis, vis jau gali būti pakankamais autoritetais lietuviškajai visuomenei.

Iš jų nesunkiai patiriame, kad visoje eilėje klausimų, tautiečių tėvynėje ir mūsų išeivijoje bendrosios nuomonės yra skirtingos. Kad tai tiesa, teliudija ir sekantis pavyzdys.

Prisimename netaip senai Švedijoje nuo sovietinio karinio laivo laisvėn nušokušį lietuvių leitenantą? Jis jau gyvena šiame krašte. Vienas tautietis turėjo su juo ilgą pasikalbėjimą.

Pasirodo, naujasis atvykėlis bent kiek apsipažinęs su lietuviškąja veikla ir jos metodais, bei kai kuriomis nuotaikomis,

Mokelta i 10 psl.

Nedraugiški draugai

Vieton skelbtojo Švedo ansamblio ir 20 kitų, bolševikai į savo organizuotą jaunimo subūvimą suomių Helsinkuose liepos 29 d. — rugp. 6 d., iš Lietuvos išleido tik 20 "kitų": 7 asmenų delegaciją ir 15 turistų (3 moteris). Violelencistas Radzevičius laimėjo bronzos medali. Sovietijos stalo teniso čempionel Laimai Balaišytel nepavyko; fotografijų parodoje išstatyta A. Sutkaus "Motinos sielvaras" (prie Pirčiupio aukų paminklo), ir komsomolo sekretoriui Česnavičiui leista 40 minučių kalba burnoti prieš Vakarus, Turistė iš Lietuvos pareiškusi; nevadinkite manęs panele, nes turime gražų žodį: draugė. Tačiau keturiems iš Vakarų Vokietijos atvykusiems užsieniečiams lietuviams, sako, draugiškumo "draugai" maža teparodę. Vienas lietuvis, sakoma, buvęs ir JAV delegacijoje, bet V. Alseika, kuris apie tai rašo Drauge, pavadė neskelbia.

M. Gudelis ALTo suvažiavimą klausė: Kur pačių lietuvių paruošti mokslo darbai apie Lietuvos pavergimą? — Nerasime jų nė anglų kalba, nė lietuvių. Partipino veikalų tik vokietiai sava kalba. Gal svarbiau būtų šiuo metu turėti mūsų rimtų sociologų ir ekonomistų mokslininkų paruoštą studiją apie dabartinę Lietuvos visuomenės sudėtį, ekonominį gyvenimą ir pramonės vaizdą? Kas šiandien tautos branduolys? Iki 1940 metų juo, rodos, buvo valstiečiai. Kas dabar?

Dirvos redakcija sakosi pastebėjusi išeivijoje kėslų (kurių neišminti), reiškiškai esamos padėties Lietuvoje de jure ir de facto pripažinimą. Dėl de facto, gal taip (ELTA ir mūsų sporto rašytojai vien tenykštę faktinę medžiagą vartoja), bet de jure — tik mūsų bolševikai visoms keturioms.

Darbininke VI. R. apgailautas: Liūdna, kad katalikų spaudos bendradarbis važiuoja į New Yorką pasikalbėti su iš Lietuvos sugrįžusiu Šalčium, o sporto veikėjus laiškais ragina slūsti išeivijos krepšinininkus Lietuvon. — Dar liūdniau būtų, jei atsakytumėm Lietuvos padėtį tirti iš visokių šaltinių, o nuo Lietuvos jaunimo ir visuomenės griežtai atsiribotume geležine uždanga, ko bolševikai kaip tik ir nori!

Kadangi mūsų Kultūros Kongresui (kurį paruošti kainuosią per \$9,000) paskaitų duosią dr. J. Grinčius ir poetas Brazdžionis, Dirvoje R. Mieželis nutaria: Jau dabar neklystant (?) galima pasakyti, Kongresas užsibrėžto uždavinio neatliks ir jo šaukimas nustoja tikslo. — Idomišs logikos išvada!

Stuttgarte išėjo 300 pusl. "Nationalsozialistische Polenpolitik, 1939-1945." Autorius Zeitgeschichtliche Instituto stambus narys — prof. dr. Martin Broszat. Gal iš Mažosios Lietuvos nemažas lietuvis?

MUMS RAŠO

Vienybės 1962 m. liepos 27 d. 29 nr. tilpo korespondencija apie tai, kad panevėžiečių klubas stengiasi išleisti Panevėžio monografiją..., kad ir su klaidomis.

Knyga dar nespausdinama, tad iš kur Jūsų korespondentui galėjo būti žinoma, ar knyga su klaidomis, ar be jų? Matomas korespondento noras pakenkti knygos išleidimui ir platinimui. Nei teisybei, nei knygos išleidimui korespondencija nepatarnavo.

Reiškiu pagarbą

Jūsų

Antanas Vadopalas

Monografijai leisti red. kom. sekr.

1960 m. Lenkiją aplankė 90,000 užsienio lenkų, 1961 m. — 130,000. Kiek užsieniečių lietuvių per tuos dvejus metus įleista lankyti Lietuvą?

Per 3 metus (1958-1960) vengrai ir ne vengrai parašė pasaulio žurnaluose 2,000 straipsnių ir išleido 300 knygų savo sukilimo tema. Matyti, raštingesni negu lietuviai, kurių raštai pasaulio spaudoje apie savo tėvynę ant pirštų suskaitomi.

Drauge dr. V. Mar, apžvelgia bolševikų kovą prieš tikybą Lietuvoje ir sprendžia: Gali atrodyti, kad religijai Lietuvoje jau yra suskaitytos dienos. — Kažin; galutinio žodžio juk tauta dar neištarė!

Stebėtojas

Vaizdas iš vieno UN Correspondents Circle susirinkimo čekų žurnalisto A. Zemanek bute. Nuotraukoje matyti žurnalistų iš įvairių pasaulio kraštų: Amerikos, Sovietų Sąjungos, Persijos, Čekoslovakijos, Lenkijos, Kanados, Ukrainos, Ghanos, Izraelio ir kt. Kairėje (pirmoje eilėje) Vienybės redaktorė Salomėja Narkėliūnaitė, kuri būrelyje dalyvauja nuo įsikūrimo. Vienas iš tokių UN Correspondents Circle susirinkimų šį rudenį įvyks Vienybės namuose.

UN Correspondents Circle penkerių metų sukaktis

Savo privačia iniciatyva Jungtinėse Tautose susiorganizavęs korespondentų būrelis (UN Correspondents Circle) rugpj. 16 d. paminėjo penkerių metų gyvavimo sukaktį.

Eiņas Jungt. Tautų gen. sekr. pareigas burmietis U Thant, negalėdamas asmeniškai dalyvauti susirinkime, savo specialiai prisiūstame laiške užgryrė korespondentų pastangas siekti draugiškumo, nežiūrint geografinių, tautinių ir politinių skirtumų.

To sukaktuvinio susirinkimo pirmininkas David Horowitz, kurio rezidencijoje Manhattanas tas minėjimas įvyko, trumpai peržvelgė būrelio

penkerių metų veiklą.

Priminė, kad būreliui priklauso apie 100 korespondentų iš bendro 800 skaičiaus prie JT akredituotųjų, kurie, atstovaudami skirtingus pasaulio kraštus, kultūras ir politines sistemas, savo laisvalaikiu privačiai renka ir diskutuoti aktualių pasaulio problemų. Tose diskusijose visada yra dalyvavę įvairių valstybių Jungtinių Tautų ambasadoriai ar Jungtinių Tautų pareigūnai.

Neviskas pavyko nuveikti, kaip buvo užsibrėžta, bet, kaip susirinkimo šeiminkas pabrėžė, vienu dalyku UN Correspondents Circle gali pasidžiaugti, tai, būtent, kad

prieš 4 metus to būrelio narių iškeltos mintys, tada diskusijose dalyvaujant ir JAV bei Sovietų Sąjungos diplomatams, kultūrinių mainų pavidalu dabar yra įvykęs faktas.

"Nors tai neįvyko iškart, nors ir reikėjo poros metų, ligi reikalai susikristalizavo, bet šiandien yra smagu prisiminti, kad 'tai buvome mes, kurie davėme mintį tokiam dalykui'", kalbėjo David Horowitz, "World Union Press" korespondentas.

Pabaigai jis dar priminė buv. JT gen. sekr. Dago Hamarskjoldo sveikinimą, rašytą būreliui jo 3 metų veiklos sukaktį minint.

Tada Dagas, tarp kitų daly-

ky, rašė: "Per tuos trejus metus Jūs nenuilstamai ir sėkmingai darbotvė, norėdami suvesti žmones krūvon, nežiūrint jų tautinių ir politinių skirtumų. Tokios pastangos yra reikalingos vystyti tarptautiniam draugiškumui ir pasaulio taikai. Aš tikiu, kad Jūsų puikiai pradėtą darbą ateityje atneš dar geresnių vaisių."

Tada, žinoma, Dagas dar nežinojo, kad tie kultūriniai mainai, apie kuriuos taip gyvai diskutavo korespondentai su diplomatais ne oficialiose posėdžių salėse, bet privačiame bute, susitikę ne kaip tarp savęs besipešančių blo-

ky atstovai, bet kaip žmonės ir plunksnos kolegos, iš tikrųjų netrukus bus įgyvendinti.

Dabartinis penkerių metų sukaktuvinis susirinkimas užbaigtas diskusijomis apie Afriką. Prieš tai išsamius pranešimus susirinkusiems padarė du amerikiečiai korespondentai, ką tik sugrįžę iš kelionės po Afriką. Iš diplomatų diskusijoje šįkart dalyvavo Belgijos ambasadorius Jungtinėse Tautose.

Būreliui priklauso korespondentai iš daugiau kaip 40 kraštų. Iš lietuvių būrelio veikloje dalyvauja Salomėja Narkėliūnaitė nuo būrelio įsikūrimo.

PASTABOS...

Bijosi nuotraukų

J. Audėnas susirūpinęs, kad... "atsirado žmonių, kurie pradėjo tenkintis tik geografine Lietuva: jos gamtos grožiu, tekančiu Nemunu, žydrūnais rožėmis, sauklančia lakštute ir kt."

Audėnui atrodo, kad "po priedanga Lietuvos grožio" sukeliamas ilgesys ir kiti sentimentai ir dėl to gali būti prarastas... "laisvos ir nepriklausomos Lietuvos principas."

Taip nurašė buvęs Lietuvos ministras, kuris, anuo metu, kai reikėjo, savo balsu vis dėlto neprisijungė, kad Lietuva nors simbolišką šūvį iššautų prieš okupantą, žengiantį į kraštą... Kiek kartų mes čia Amerikoje raudonavome už tai, kad Lietuva nepakėlė ginklo savo nepriklausomybei ginti! Kaip tauta privalo kovoti už laisvę, nuolat mums pavyzdžiu buvo statoma Suomija, įgijusi visos Amerikos simpatiją.

Argi mes ištizėliai?

Audėnas, atrodo, ne kokios nuomonės apie savo tautiečius, jei jis mano, kad juos galima "apmigdyti gintariniais papuošalais..." Nemanau, kad būtume tokie ištizėliai. Ilgesys kartais gaudina, bet gyvenimas tikrai būtų kartus, jeigu neliktų nė sentimentų.

Pagal Audėno išvedžiojimus, reikėtų eiti dar toliau: sunaikinti knygas, pramenančias Lietuvos grožį, o ko gero ir lietuviškai nebekalbėti...

VIENYBĖ, 1962 m. rugpjūčio 31 d.

V. TYSLIAVIENĖ

Audėno pavyzdys primena tuos žmones, kurie II Pas. karo metais reikalavo, kad Amerikoje nebūtų statomos Wagnerio operos, nes jos gali "sušvelninti amerikiečių nuotaikas prieš nacių..."

Iki tokio absurdo Amerika nepriėjo. Wagnerio, Beethoveno ir kitų vokiečių bei italų kompozitorių veikalai buvo statomi, ir visi džiaugėsi, kad Amerika kultūriškai pažengė pirmyn, nepasiduodama siaurapročių įtakoms.

"Nežinojome, kad Lietuva tokia graži..."

J. Audėnas, kaip ir nemažai kitų, įsivaizduoja, jog lietuviška veikla Amerikoje prasidėjo su naujakurių atvykimu. Jie užmiršta tuos šimtus tūkstančių lietuvių, iš pavergtos Lietuvos atvykusių į Ameriką praradę šimtmečio pabaigoje. Jau beveik šimtas metų, kai jie sukūrė didžiausią lietuvišką bendruomenę, ir jokie vėjai jų nenukreipė nuo laisvos ir nepriklausomos Lietuvos principo, nors iš to šimto metų Lietuva buvo laisva vos dvidešimt.

O kaip su tais tūkstančiais jau Amerikoje gimusių, tais, kurie jokios Lietuvos nėra matę?

Kaip juos veikia Lietuvos vaizdai, būdingiausiai išsireiškę keletas jaunesnės kartos lietuvių praeitą savaitę Vienybėje pamatę Narkėliūnaitės susuktą filmą Lietuvoje.

"Nežinojome, kad Lietuva tokia graži... Ir mes norėtume jai padėti," kalbėjo jie.

Taip! Tų vaizdų dėka vieni tampa geresniais lietuvišiais, o kitiems tai tik "propaganda, pasitarnaujanti okupantui."

SMERKIAMI PRIEVARTOS DARBAI IR TAUTŲ DISKRIMINACIJA

Nors Tarptautinė darbo konferencija Ženevoje jau prieš keletą savaitių pasibaigė, jos kai kurie svarstymai ir nutarimai tik dabar labiau išryškėjo.

Taip, pvz., priimtas nutarimas, kad svetimšaliai, dirbantieji kitoje valstybėje, nebūtų diskriminuojami. Asmenims be pilietybės turį būti taikomos ypatingai plačios privilegijos, nes jų negali ginti jų tikroji valstybė. Panašiai turį būti traktuojami pabėgėliai.

Ilgose eilėse kitų nutarimų pažymėtinas naujas konferencijos pareiškimas, smerkiantis prievartos darbus, nežiūrint, ar jie būtų vykdomi iš ūkinio, socialinio ar politinio priežasčių. Konferencija patvirtino pernųkštį nutarimą, daryti visas pastangas, kad prievartos darbai visur išnyktų. Nes pasmerkietį prievartos darbams pasidaro vergais.

Skaitykite ir platinkite VIENYBĖ!

DIDYSIS VILNIAUS SEIMAS

(IŠTRAUKA IŠ "LIETUVIŲ TAUTOS REIKALAI" - II tomas)

MYKOLAS BIRŽIŠKA

Del šio seimo Lietuvos viešumon išskyla dr. Jonas Basanavičius, kuris 25 metus išgyvens užsienyje, daugiausia Bulgarijoje, savo tautai, tikriau tiktai "ausrininkams", "Aušroje" blikstelėjęs, vėliau buvo pasiskyręs labiausiai etnologiams lietuvių tautos ir jos praeities tyrinėjimams bei tautosakos rinkinių leidimui (JAV-se buvo išleisti septyni jo lietuviškų pasakų tomai ir du tomu Ozkabalų dainų). Lietuvoje ligi 1905 m. tebeimamas kaip "Aušros" kūrėjas. 1905 m. vasarą jis grįžo Lietuvon, tikėdamasis, jog lietuviškam darbui gerėjančios sąlygos ne tik leis čia ramiai išgyventi savo senatvę, bet ir dirbti mokslinį ir kitokį tautinį darbą. Pasitikėdamas savo vardo populiarumu ir amžiumi, be to, jausdamasis pranašesnis už kitus Lietuvos veikėjus savo mokslingumu ir europinės kultūros, bent vokiškų, austriskų, čekiškių, bulgariskų santykių pažinimu, Basanavičius turėjo pagrindo laukti, jog tolesnėje lietuvių tautos istorijoje jam atiteks svarbus vaidmuo.

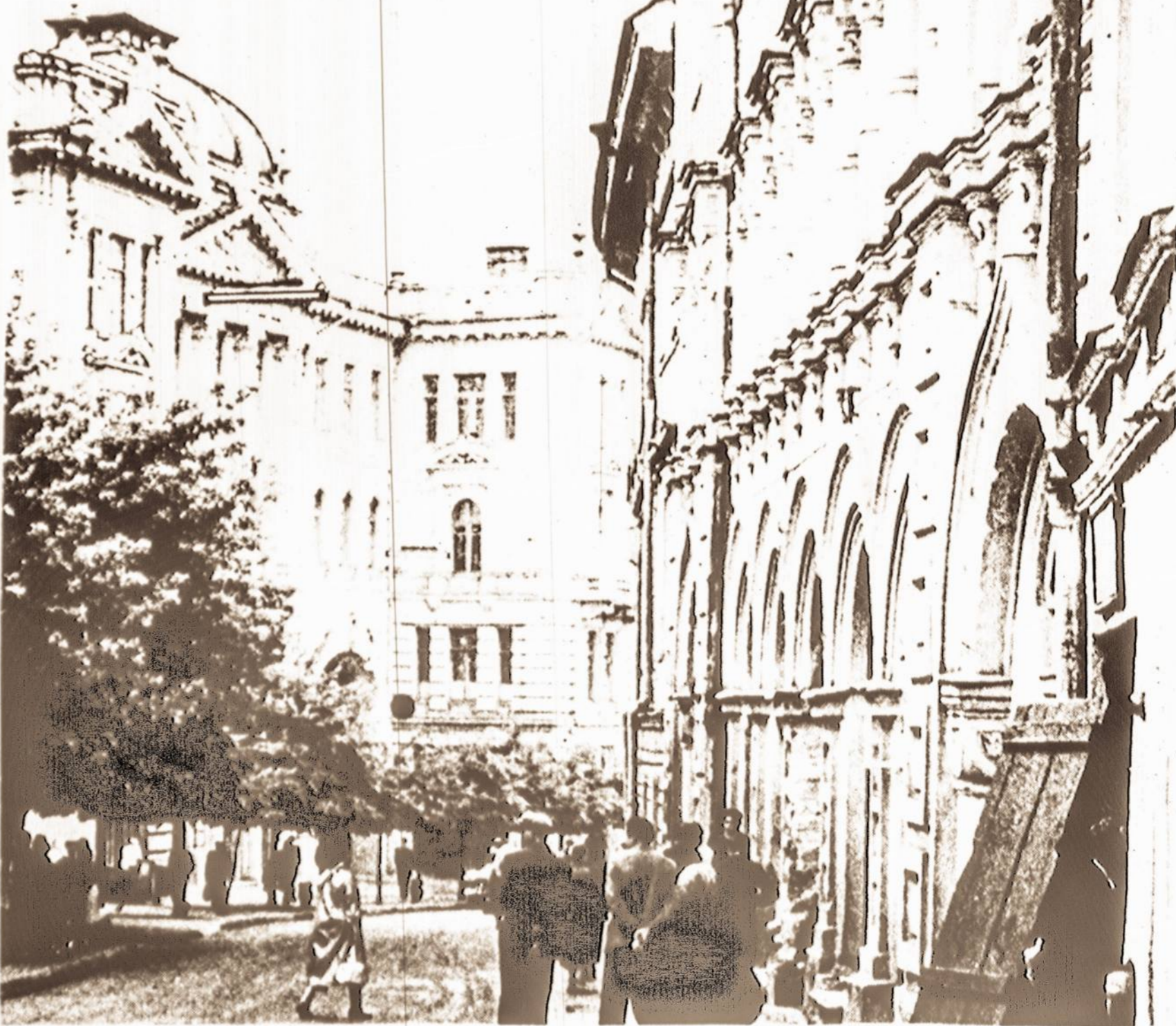
Budamas tik kabinetinis darbininkas, per 25 metus savo kambaryje užsidaręs svajotojas, tad ir nematęs, nepatvėręs tuo metu lietuvių gyvenimo, drauge su jais nedalyvavęs kasdieninėje kovoje dėl lietuvių tautos teisių, per tą laiką betarpiškai nesudurdamas su politinėmis lietuvių srovėmis ir veikėjais, jis nekarta dabar keldavo sumanymus, kuriems neraslavo visuomenėje tokio pritarimo, kokio tikėjosi, nekarta gaudavo suklysti dėl žmonių, su kuriais jam teko susidurti, vieno ar kito būdavo paveiktas, pakišant jam kokią nesveiką mintį ar nevykusį sumanymą, o ypačiai gaudavo pamatyti savo mintį kitų kitaip įkūnytą negu pats tikėjosi. Tik jis iš tikro pasirodė tikras europietis. Vakarų išauklėtas demokratas, kuris sugebėdavo savo pažiūras ir nusistatymą nulenkti daugumos nutarimui ir savo darbą derinti su vyraujančiu nusistatymu, kad ir toliau jame pasireikšdamas sau būdingomis savybėmis.

Vilniuje jis pradėjo suėjo su savo senu pažįstamu Petru Vileišiu ir šiam artimaisiais, bet visuomenėje neturintis įtakos, daktaru Antanu Vileišiu, dvarininku Donatu Malinauskiu, Mečislovu Davainiu Silvestraičiu, dar ir su "Vilniaus Žinių" redakcija, greitai betgi ir su demokratais Jonu Vileišiu, Antanu Smetona, Povilu Višinskiu ir kitais. Jis dalyvavo ir jų tarpusavio pasitarimuose, kas lietuviams daryti vis smarkėjant Rusijos revoliucijai, o pačioje Lietuvoje revoliucinėms organizacijoms aiškiai rengiant ginkluotą kovą. Revoliucijai iškovojus spalį 17/30 d. laimėjimą, Basanavičius kartu su Malinauskiu ir būreliu kitų Vilniaus lietuvių inteligentų padarė nevykusį politinį žingsnį, lietuvių vardu kreipdamasis į Rusijos vyriausybę su kabinetiskai surašytu keturiais parašais pareiškimu, nesujisusiu su revoliucine Lietuvos raida ir nuotaika, bet nesulaukė atbalsio nei maskolii administracijoje, nei lietuvių visuomenėje. Tik tatau buvo greitai išlyginta bene Jonui Kriaučiūnui pasiūlius sukviesti Vilniuje lietuvių suvažiavimą, kuris nustatytų tautos ateities gaires, kam pritarė Basanavičius ir kiti. Suvažiavimui kviešti buvo išrinktas komitetas su dr. Basanavičium priekyje, į kurį buvo pakviesti ir socialdemokratų atstovai dr. Domaševičius ir Vl. Sirutavičius, bet socialdemokratai, privengdami jų majorizavimo ir norėdami suvažiavime reikštis laisvai, komitetan nestojo. Komitetas paskelbė atsisakymą, kuriuo suraginti valsčiai tuojau pradėjo rinkti atstovus į suvažiavimą.

Lapkričio 21 ir 22 d. (gruodžio 4 ir 5 d.) Vilniaus Miesto Saleje, Aušros g. Nr. 10, suvažiavimas karštai, iškalbingai ir nuoširdžiai aptarė Lietuvos reikalus ir kone vienu balsu priėmė nutarimus, kurių vyriausiasis buvo Lietuvos autonomijos reikalavimas su Vilniaus seimu, lietuvių tautai jau dabar laisvai susitvarkant, imant į savo rankas valsčių, mokykla, teisma ir kt. Dar suvažiavimo išvakarėse Pagiriu geležinkelio saleje buvo lietuvių vaidinimas, kuriam pasibaigus, ešelniečiai čia pat surengė mitingą kitą dieną atidaromo suvažiavimo dalyvių nuotakai įkaitinti. Suvažiavime dalyvavo apie 2000 valsčių atstovų, taip pat atstovų, atsiųstų iš lietuviškų kolonijų Rusijoje, partijų - srovių atstovų ir šnapi venkėjų, nes kiekvienas lietuvis čia buvo įleidžiamas. Tad buvo čia tikras lietuvių tautos atstovų suvažiavimas, tikrai *Didysis Vilniaus Seimas*.

Dr. Basanavičius, rengėjų numatytas suvažiavimo pirmuoniku, jį atidare ir pasiūle dienotvarkę, kurioje buvo pažymėti jo, Meč. Davainio Silvestraičio, J. Kriaučiūno ir kitų pranešimai su istorinės Lietuvos raidos apžvalga, nustatymu lietuvių ir latvių giminystės ir tarpusavimių ryšių reikalo ir

Filharmonijos rūmai, kur įvyko Didysis Vilniaus seimas. S. Narkėliūnaitės nuotrauka

panašiomis temomis. Toks rengėjų būrelio pasiūvomas varuoti suvažiavimą ramių istorinio ir etninio pobūdžio referatų ir bemaž akademinių diskusijų vaga, priekyje pastačius nuosalyje nuo lietuviškųjų kovų tebestovintį kabinetinio darbo žmogų, negalėjo patenkinti kovos karščiu degte degančios aiškios susirinkusiųjų daugumos ir visų pirma vadovaujančių revoliuciniam sąjūdžiui socialdemokratų ir kairiojo demokratų sparno – tik ką susiorganizavusios Valstiečių Sąjungos veikėjų. Po kelių valandų ginčų, kuriuos dr. Basanavičius, net ir kitų iš šalies padedamas, vos teistengė aptvarkyti, ir kuriuose karštai dalyvavo visi žymesnieji įvairių grupių vadovai ir kalbėtojai – socialdemokratai (dr. Domaševičius, Sirutavičius, Step. Kairys ir kt.), demokratai (Višinskis, Smetona, A. Bulota iš Tallino ir kiti), valstietininkai (Paršaitis, M. Slezevičius, Jesaitis ir kiti), partiškai dar neišryškėję būsimieji tautininkai (Klimaitis ir kiti), užsimezgantieji krikščionys demokratai (kun. Būčys, kun. Tomas ir kiti), pavyko, ypačiai Kairio, Višinskio, Smetonos, Tumo pastangomis, lietuviškai išieiti iš pavojingai įtemptos padėties, sudarius prezidiumą iš penkių asmenų: Basanavičiaus, Kairio, kun. Būčio, Smetonos ir, kaip atskiro ūkininkų atstovo, teisininko Stankevičiaus, kurie gavo pirmininkauti iš eilės, bet sunkesniuosis klausimus svarstant, suvažiavimą gavo tvarkyti Kairys, ypačiai pašalinus iš dienotvarkės parengtus referatus (jie ir vėliau nebuvo paskelbti, nebent perdirbti kurio laikraščio straipsniu) ir suvažiavimą paskyrus svarstyti opiausiems dienos klausimams - pranešimams apie tat, kas darosi ir daroma Lietuvoje, o po to gairėms nustatyti tolimesnės lietuvių tautos kovos už savo teises.

Zinoma, pranešimai apie paskirų vietų įvykius dažnai kartojo tą patį ir erzino susirinkusius savo vienodumu, bet buvo neišvengiami, kad bent dalis valsčių atstovų galėtų pasisakyti, o ne vien kalbėtų tie patys partijų ir grupių kalbėtojai, prieš ką nekarta iš tos ar kitos suvažiavimo dalies pakildavo net protestų ir triukšmo. Vis dėlto prezidiumo pastangomis pavyko ligi pirmos dienos nakties laimingai baigti su pranešimais, suvažiavimui iš vagos neiškrypus.

Kita diena buvo paskirta dar didesniu įsikarščiavimu ir įsismarkavimu pasireiškusiam aptarimui bendros lietuvių tautos kovos programos ir buvo baigta sutartinių nutarimų priėmimu. Pačioje suvažiavimo pabaigoje, jau besiskirstant jo dalyviams, Basanavičius paskaitė iš esmės teisingą, bet suvažiavimo neaptartą posmą apie lietuvių teisių skriaudimą Vilniaus vyskupijos bažnyčiose ir tas buvo išspausdinta kaip paskutinysis suvažiavimo nutarimas, bet tik išspausdinus prezidiumo nariai ir kiti privertė Basanavičių pareikšti spaudoje, jog per klaidą nutarimų tarpe išspausdintas paskutiniuolu posmas iš tikrųjų nebuvo svarstytas ir nėra suvažiavimo nutarimas. Taigi, didysis Seimas nėjo ta linkme, kurios tikėjosi Basanavičius ir jo artimieji, bet jie nusilenkė daugumos nusistatymui, tad šis vieningai pareikštas nusistatymas tenka laikyti bendru tautiniu nusistatymu, Lietuvos istorijoje sudariusiu vieną iš aukso raidėmis išrašytų lapų.

1905-tieji metai baigiasi Vilniaus suvažiavimo nutarimų vykdymu bemaž visoje Lietuvoje, ypačiai Augštaičiuose ir Sūdijoje, kaikur, galima sakyti, pilnai, sudarant kaip ir savarankiškas valsčių respublikas, daug kur labai drausmingai ir tvarkingai likviduojant senąją tvarką ir įvedant naująją. Iš viso tuo laiku, kai Latvijoje stipresnis negu Lietuvoje revoliucinis sąjūdis miestuose nekarta pasireiškė didesniu masių dalyvavimo efektingumu, o sodžiuje latviai aštriomis priemonėmis išliejo per amžius neapykantos jausmo pritvinkusią širdį prieš baronus, degindami jų dvarus ir

15 vyrų, kurie 1918 m. Vasario 16 d. paskelbė Lietuvos nepriklausomybės deklaraciją, nirus Mykolu Biržiškai, tebeliko keturį gyvi: du Lietuvoje - buv. prez. Stulginskis ir min. Klimas ir du laisvajame pasaulyje - New Yorke prof. Kairys ir Šveicarijoje prel. Šaulys.

Prof. M. Biržiška, kalba viename Los Angeles lietuvių susirinkime.

Kaip veikė Lietuvos finansų misija

Pasikalbėjimas su buv. tos įstaigos tarnautoju
brooklyniečiu Pranu Narvydu

Suėjo 40 metų nuo to laiko, kai JAV oficialiai paskelbė pripažįstančios Lietuvos respubliką, ir tuo būdu Washingtono buvo įsteigta pirmoji Lietuvos respublikos pasiuntinybė. Prieš tai New Yorke jau veikė iš Lietuvos atsitystojai finansų misija.

Seną Brooklyno gyventoją bei vienybietį Praną Narvydą, kaip buvusį tos finansų misijos tarnautoją, šiomis dienomis aplankė mūsų redakcijos atstovas ir turėjo tokį pasikalbėjimą:

Kaip Jums teko pakliūti į misijos štabą?

Galima sakyti, per Vienybę. Tarnautojai buvo lygiu skaičiumi parinkti iš kelių palankių Lietuvai srovių.

Atsidarius keliams su Lietuva susisiekti, čionykščiai lietuviai suskato saviesiems ten padėti pinigais, bet nebuvo galimumo: laiškai jau ėjo, bet pinigų persiuntimas dar nebuvo sutvarkytas. Žmonės tad kreipdavosi į misiją, kur buvo įsteigtas specialus pinigų persiuntimo skyrius.

Skyriaus vedėju buvo paskiriamas Vienybės administratorius J. M. Danielius, mano senas pažįstamas. Jis mane supažindino su misijos išdinininku dr. J. Žilium ir tai buvau priimtas.

Kas atstovais buvo atvažiavę iš Lietuvos?

Misijos pirm. — adv. Jonas Vileišis, vėliau buvęs Kauno miesto burmistras, vienas iš tų garsiausių Vileišių.

Kadangi misiją buvo finansinio pobūdžio, tai svarbi išdinininko vieta teko dr. J. Ži-

ANTANAS STANIS

liui, kaip mokančiam anglų kalbą. Jis turėjo daug reikalų su New Yorko bankais. Trečias misijos narys — maj. Pov. Žadeikis, vėliau buv. Lietuvos pasiuntinys Washingtono.

Koks buvo pagrindinis misijos uždavinys?

— Sakyčiau, labai paprastas: naujai Lietuvos valstybei iš Amerikos lietuvių sutelkti paramos — dolerių. Buvo parduodami paskolos lankstinukai, kuriuos, reikia pasakyti, jei ne užvirtusios bėdos būtų iš žmonių Lietuva išpirkusi. Mokėdavo kasmet po 5% už turimus kuponus.

Kokiomis nuotakomis Amerikos lietuviai sutiko pirmuosius Lietuvos atstovus?

— Patriotine visuomenė labai šiltai, padėjo kiek galėdami. Tuo tarpu raudonieji bei jų spauda stengėsi visai pakenkti.

O kokia tada buvo jūsų savijauta?

— Man buvo didi garbė prisidėti prie šio kilnaus Lietuvos darbo. Niekad nespėdavau, kad pakliūsiu, sakyčiau, į pirmosios Lietuvos atstovybės štabą Amerikoje.

Savųjų tarnautojų tarpe buvau vadinamas "profesoriumi". Gal dėl to, kad labai gyvai atjausdavau Lietuvos reikalus. Menu, kaip kartą buvo suruoštas pobūvis misijoje tarnaujančio personalo garbei, kur ir man teko pasakyti kalbą Lietuvos reikalui ir kur vienas misijos narys pa-

vadino mane "profesorium"... Tur būt pagal to ir tas tas titulas tarp mūsų ir buvo naudojamas.

Nueinu sykį į vieną New Yorko paštą su siuntinėliu į Lietuvą. Paštinkas atsisako priimti, sako, tokios šalies visai nesama.

Ant sienos pakabintas lapas, kuriame surašyti pranešimai į kokias šalis laiškai ir siuntiniai siunčiami. Ten gi yra ir Lietuva. Matau, kad geruoju nesusikalbėsiu, nuėmiau tą lapą ir jam pakiašau panosin. Įsižeide aš. Į mūsų ginčą atskubėjo ir to skyriaus viršininkas, nepatenkinta kam aš tą lapą nuėmiau.

Teisinuos, kad negaliu su tarnautoju kitaip susitarti.

Kiek pinigų per misiją buvo surinkta Lietuvai?

— Arti dviejų milijonų dolerių. Buvo tikėtasi daug daugiau, bet, kaip minėjau, nevisi buvo tokie nuoširdūs patriotai. Daug buvo ir priešų. Tikiu, kad ir ši suma labai pravertė Lietuvai.

Kokį darbą dar misijai teko atlikti?

— Lietuvai tapus laisvai, Amerikos lietuviai sujudo važiuoti į Lietuvą. Laivakortes parūpindavo atskiros agentūros, o kitų dokumentų daugumas neturėdavo, tai kur kreipsis, atvykę į tokį New Yorką? Turį misijos adresą, pasiima taxį ir jau misijoje, ir turime žmogų su reikalais.

Keleivių, neturinčių pakvitavimą, kad jo "income tax" užmokėta, neleidavo į laivą. Tai misija turėdavo daug darbo, kad žmonėms pagelbėtų.

Pirmasis Lietuvos atstovas Washingtono adv. Jonas Vileišis ir sekretorius dr. M. J. Vinikas.

Kas dar iš tautininkų dirbo misijai?

— Be minėto Danieliaus, buv. Vienybės redaktorius Pijus Norkus, kurį praminėm "pypkę". Labai daug rūkydavo. Kiek vėliau pradėjo dirbti Juozas Kripaitis, daugiausia budavęs prie į Lietuvą siunčiamų valdiškų "pakietų". Čia reikėjo sąžiningo, patikimo žmogaus, o minėtas Juozas toks ir buvo.

Kokie atsiminimai apie Vileišį?

— Trumpai sakant, mano supratimu, jis buvo vienas geriausių Lietuvos atstovų Amerikoje. Tikras demokratas, visokerpiai taktiškas, labai nuoširdžiai atsidavęs Lietuvai.

Vileišis buvo švelnaus būdo. Ypač smagus būdavo, kai iš Lietuvos atėdavo geros žinios. Jaudindavosi, kai atplaukdavo blogos naujienos. Mes, tarnautojai, pamatę savo šefą, žinodavom be pasakymo, kokios yra atėjusios žinios.

Vileišis, nuvykęs į Bostoną su prakalbotomis paskolos — "bonų" pardavimo reikalais, suėjo į pažintį su anų laikų garsiu prakalbininku ir socialistų veikėju — adv. F. Bagočium. Vileišis padarė labai gerą įspūdį Bagočiui, kuris greit tapo geras talkininkas, pardavinėjant paskolos lapus. Su Bagočium apsilankius Keleivio redakcijoje, buvo padarytos lyg "paliaubos". Nuo tada "Keleivis" pradėjo dėti misijos atsisaukimus, o to lig tol nebūdavo.

Idomu, kaip žiūrėt į Žilių ir Žadeikį?

— Jie mums buvo taip pat gerbtini asmenys, nuolat užsiemę Lietuvos reikalais. Žilius buvo vidutiniško ūgio, toks sau sausas, ramaus būdo. Misijoje buvo toks tarnautojas — lyg pasiuntinys.

Kartą pasiuntė jį nupikrti rašomosios mašinėlės. Laukia vieną dieną, kitą: nei pasiuntinio, nei mašinėlės. Grįžo tik trečią dieną.

Matom, kad Žilius labai piktas. Vaikšto ir rūko, nusikalbėjęs stovi, laukdamas sprendimo. Manėm, kad išvys. Pokelių minučių Žilius padave jam glėbį laiškų ir liepė nunešti į paštą...

Tarp kitko, dr. Žilius buvo Šaulių Sąjungos įgaliotinis rinkti aukas šauliams. Aš irgi jam patalkininkaudavau.

Maj. P. Žadeikis pradžioje devėjo kariškio uniformą. Buvo nemažo ūgio, gražios išvaizdos, nekalbus, labai re-

Nukelta į 8 psl.

Brangiam šaudarbiui ir draugui piliečiui Pr. Narvydui atminimui
nuo Jono Vileišio
Išr. Antono An
25. VI. 1921.

J. Vileišio įrašas po fotografiją, kurią padovanojo P. Narvydui.

savininkus šaudydami. Lietuvoje, nežiūrint dvaro darbininkų streikų, sunkių sodžiaus žmonių prisiminimų iš baudžiaivos laikų ir dvarininkų nekokių santykių su savo darbininkais, kumečiais ir kaimynais ūkininkais, vis dėlto dėl kitokio tautinio būdo, religinių tradicijų ir visuomeninio susidrausminimo nė vienas dvarininkui ar lenkpalakiui nei plaukas nuo galvos nenukrito. Vengta taip pat aštriau pasielgti su caro administracijos pareigūnais, ramiai juos išvežant iš valsčiaus ribų ir tvarkingai jų vieton įvedant savuosius rinktinis. Tik kartais buvo daužomi monopoliai kaip carinės degtinės sandėliai ir parduotuvės, kad maskolų vyriausybė iš žmonių girdymo negautų lešų.

Išvytieji mokytojai maskoliai suvažiavo kaunan, pasiskelbė pritarią lietuvių tautos reikalavimui savosios mokyklos ir meldė valdžios juos atsitiinti iš Lietuvos. Gubernatoriai ir pats Vilniaus generalgubernatorius Freze nežinojo, kas daryti. Tik kai Latvijos baronų itaka Petrapilio vyriausybė griebsi griežtų žygių prieš kylančius latvius, savo energingųjų šalininkų spiriamai, ji pritaikė griežtas priemones ir kitose caro imperijos srityse, jų tarpe ir Lietuvoje. Buvo pasiūsti baudžiamieji dragūnai ir kitokios karinomenės būriai, kurie net iš patrankų šaudė į namus, suimnėjo ir mušė žmones, vertė juos išsivadėti savo (Vilniaus seimo) reikalavimų ir šiokių ar tokių būdu atstatyti senąją tvarką. Daugelis valsčių veikėjų atsidūrė kalėjime, po metų, kitų gavo stoti prieš teismus ir buvo nubausti kalėjimu, ištrėmimo Sibiran ir kitokiomis bausmėmis. Kiti, vengdami suėmimo, dar 1906 m. arba ir vėliau, po teismo, gavo pasišalinti iš Lietuvos, išbėgdami į JAV, pvz., Montvydas - Antonovas.

Mikalkevičius - Michelonas, Pijus Grigaitis, Kleopas Jurgelionis (šis per Krokuvą ir Skotiją), Kačergis, Mikas Petruskas, Jonas Grinius ir kiti. Belgijon išbėgo Jonas Šepetys (per Skotiją), Ernestas Galvanauškas, Jurgis Smolskis-Smalstys. Prancūzijon ir Sveicarijion Justinas Tumėnas, Juozas Paršaitis - Gabrys. Italijon Antanas Garmus, Krokuvon Pranas Mažylis. Justinas Vienožinskis (menininkas), Rasikas, iš Sibiro pabėgęs Antanas Didžiulis (Sibiran buvo išstremtas drauge su tėvu Stanislovu ir broliu Algirdu).

Juozas Paknys gavo kalėti kelerius metus. Augustinas Janulaitis kalėjo 8 mėnesius (už gabenimą draudžiamųjų raštų). Zacharevičius mirė kalėjime. Dar 1905 m. pabaigoje buvo suimtas Vincas Kapsukas, bet 1906 m. savo draugo Vlodo Požėlos buvo atmuštas iš kalėjimo. Taip pat buvo iš kalėjimo išvaduoti Pijus Grigaitis ir Antanas Garmus (1940 m. išspausdintu "Lietuvos Žiniuose" A. Garmaus atsiminimų iš 1905 - 1906 m. tarybine Lietuvos cenzūra neleido platinti atskira knyguite dėl aiškiai juose pabrėžto Kapsuko lietuviško patriotizmo, nesuderinamo su 1940 m. tarybinės Lietuvos ponų antipatriotiniu nusistatymu). 1907 m. antru atveju Vilniaus gatvėje suimtas Kapsukas gavo sunkių darbų kalėjimą ir istrėmama Sibiran, iš kur 1914 m. pradžioje pabėgo, o 1909 m. suimtas Zigmās Aleksa buvo nubaustas panašiai, kaip ir Kapsukas, bet išlaisvintas tik 1917 m. revoliucijos. Daugelis nukentėjo, bet prieš vyriausybę nukreiptas darbas ėjo toliau, užtęsdamas revoliuciją ligi 1907 m., ir vyriausybė buvo priversta nevieną vieną žmonių reikalavimą šiaip ar taip įvykdyti.

Chicagos žurnalistai ruošiasi kalnus versti

Yra optimistų, kurie mano, kad II-rasis Kultūros kongresas pabudins visus snaudalius, išjudins lietuviybės vėžimą naujam darbui, ir įkvėps energijos to vėžimo traukėjams, lietuviškų sambūrių nariams.

Prie tokių optimistų priklauso ir JAV Lietuvių žurnalistų sąjungos Chicagos skyrius. Žinia, kad kongreso metu, kuris įvyksta lapkričio 22-24 dienomis, posėdžiaus ir spaudos ir radijo darbuotojų sekcija, J. Vaidelio iniciatyva bus išstatyta lietuviškų periodinių spaudinių paroda, o visam kvirtiniam luomui bus išskirti pietūs. Bet svarbiausia — kongreso metu bus renkama nauja centro valdyba.

Per pirmąjį Kultūros kongresą 1956 m., taip pat Chicagoje, buvo įkurta šio krašto lietuvių žurnalistų sąjunga. Dėja, jos valdyba, vos viena kadencija išgyvenus mirė. Susidarė nenormali padėtis — organizacija be vadovybės.

CHICAGA IŠSILAIKĖ

Gerai, kad bent vienas sąjungos skyrius išsilaikė (Chicago) ir tęstinumą išsaugojo. Kitu gi atveju šiandien reiktų kalbėti apie naujos sąjungos kūrimą, o ne apie valdybą. Be to, gal čikagiškių paskatinti, — o gal ir šavo iniciatyva — susiorganizuoti ir detroitiečiai.

Bruzda plunksnos darbininkai ir Los Angeles mieste. Jei kas Brooklyną prie sienos priremtų, tai ir ten sujus, sukrustų, atsiminę, kad iš jų cilių net pirmoji centro valdyba sudaryta.

Suvažiavimo metu reiktų apsvaistinti ir naujo statuto klausimą. Yra nuomoniu, kad senasis centras sugrūvo dėl per didelės centralizacijos. Visi nariai priklausė tiesiog centrui, kuris newyorkiečiams buvo už jūrių marių. Tiesa, įstatai numato, kad

V. ZALATORIUS

"nariai gali sudaryti Sąjungos skyrių," bet čia pat pridėda, kad "su Sąjungos Valdyba visi santykiauja tiesiogiai.

Yra tuose įstatuose ir kitų trūkumų, kurie nebeatitinka dabartinių mūsų sąlygų. Pavyzdžiui, visiškai neminimi mūsų radijo žurnalistai; nario mokesčių apskraunama pagal metų pradžioje sudarytą sąmatą, kurią tvirtina Kontrolės komisija; arba vėl kalbama apie Garbės teismo statutą, kurio nėra.

PER SKYRIUS Į CENTRĄ

Ar ne geriau būtų organizacijos veiklos svorio centrą nukelti į skyrius? Skyriai būtų organizuojami geografiškai pagrindu. Pavieniu gyvenamajam nariai priklausytų artimiausiam skyriui ir tik per skyrių centrui. Tokiu būdu būtų išvengta kuriozo, kad Chicagoj gyvenęs žurnalistas atsisako dalyvauti skyriuje, nes, sako, aš jau priklausau centrui.

Įstatų tikslas aiškiai parodo organizacijos reikalingumą: sąjungą telkia lietuvių žurnalistus a) savitarpio bendravimui bei solidarumui palaikyti, b) profesinės etikos dėsniams ryškinti, populiarinti, bei ginti, c) žurnalistų darbo sąlygomis rūpintis ir d) naujų jėgų į lietuviškos spaudos darbą įsijungimui skatinti.

Visu šių dalykų taip trūksta mūsų lietuviškajai žurnalistikai, nuo kurios juk priklauso bet koks organizuotas veikimas ir net pats lietuviybės išlaikymas.

Taigi, klaidingas yra vieno redaktoriaus pareiškimas, kad vietoj burnas ausinus posėdžiuose ir susirinkimuose, verčiau sėsti tą vakarą prie stalo ir straiptnėję parašyti.

Bet tik bendrai pasitarus, planą sudarius, galima didesnius darbus nuveikti. Sporadiški pasireiškimai yra tik mirštančiųjų ir gimstančiųjų ženklas, o ne brandaus veikimo būdas.

Šiu praktiškų klausimų sprendimas, reikalaujantis klausys ir naujos Chicagos skyriaus valdybos išrinkimas, vyks dvasinės puotos metu.

Žurnalistų sekcijoje, kuriai vadovauja kun.dr. J. Prunskis, bus skaitomos trys paskaitos: J. Kardelio "Pokario mūsų išeivijos periodinės spaudos nueitas kelias," L. Šimučio — "Mūsų periodinės spaudos ir laikraštinių ateities uždaviniai" ir S. Piežas "Lietuvos reikalai ir mūsų kultūrinio temų kėlimas pasaulio spaudoje." Visi prelegentai yra seni spaudos vilkai.

Kardelis redaguoja Nepriklausomą Lietuvą Kanadoje, Šimutis redaguoja Draugą, o Piežas yra pusės milijono tiražo Chicago American dienraščio religijos skyriaus redaktorius.

Kongreso sesijos vyks Chicagos Jaunimo centre, 5620 S. Claremont Ave.

Norį pasitarti žurnalistiniais reikalais rašo JAV L.Ž.S., Chicagos skyriui, 3221 W. 61st St., Chicago 29, Ill.

Lietuvos kino studija jau kuris laikas ruošia filmą "Žingsniai naktį" (pagal Vlado Mozūriūno scenarijų). Filme dalyvauja ir J. Altinis, Lietuvos sovietinė spauda praneša vis naujų duomenų apie tą filmą. Pasirodo, kad čia visa Kauno pagrindininkų kova prieš nacius okupacijos metu suvedama tik į komunistų ir komjaunuolių žygius, tartum jie vieni tuomet pagrindėje pasirodė. Iš paskelbtų vaizdų matyti, kad filme atvaizduojama daug žiaurumų.

Kaip veikė Lietuvos finansų misija

PRANAS NARVDAS

Atkelto iš 7 psl.

Tai kada išsikalbėdavome bei šita papasakodavo iš kariuomenės gyvenimo.

Kas atsitiko, kai finansų misija baigė savo darbą?

Dr. Zinus ir Zadeikis išvyko Lietuvon, liko tik Vileišis. Kurį laiką dar buvo New Yor-

ko raštinė. Washingtonė tebeveikė "ekzekutyvinis" komitetas; dr. J. Bielskis, ir dr. M. Viniakas.

Jie su atstovų bendradarbovo ir tvarkė perdavimo reikalus. Kai jau viskas buvo sutvarkyta, Vileišis perorganizavo New Yorko raštinę ir ir paskyrė vedėjus. Dr. J. Bielskis buvo paskirtas vyriausiu vedėju ir laikinai ėjo konsulo pareigas, J. Liutkauskui teko eiti Liet. Piliečių sąjungos vedėjo pareigas, o aš tvarkiau pinigų į Lietuvą persiuntimo skyrių. Dr. M. Viniakas buvo paskirtas atstovybės Washingtonė sekretoriumi.

Kvietė sykį mane važiuoti į Lietuvą atitinkamoms pareigoms, tačiau susidėjusios sąlygos neleido.

Turiu pažymėti, kad visai Lietuvos finansinės misijos istorijai atpasakoti praverstų atskira knyga. Kas čia paminėta, tai labai prabėgomis ir sutrauktai.

Vysk. Matulionis...

Atkelto iš 1 psl.

1929 lapkričio 24 jis antrą kartą areštuotas, išlaikytas 11 mėn. kalėjime, per tą laiką 24 kartus GPU tardytas ir nuvertas 10 metų sunkiesiems darbams ir išvežtas koncentracijos stovyklon į Solovkų salas (Baltojo jūroje).

Ten vysk. Matulionis išbuvo 21 mėn. Nepaprastai sunkus miškų kirtimo darbas, šaltis, drėgmė ir blogas maistas pakirto jo sveikatą. Iš Solovkų atvežtas, Petrapiilio kalėjimą ir kurį laiką laikytas vienutė, taikant griežčiausią režimą. Perkeltas į koncentracijos stovyklą netoli Petrapiilio, dirbo dar 1-1/2 mėn. ir paskui visiškai nusilpęs nugabentas į ligoninę Maskvon.

Lietuvos vyriausybė susitarus su rusais keistis kalintais, Matulionis 1933 spalio išleistas iš kalėjimo ir grąžintas Lietuvon.

Perėjus kaliniams Rusijos sieną, Latvijos pusėje juos sutikęs pasveikino vysk. J. Rancans ir uždėjo jam ant galvos pileolę (viskupišką kepurėlę), džiaugdamasis galis matyti vyskupą gyvą. Tada tik paaiškėjo paslaptis, kad Matulionis vyskupas.

Pradžius metams, jau atgavęs sveikatą, Matulionis, pakviestas Kunigų Vienybės ir ALRK Federacijos, 1934 spalio atvyko į JAV ir padaręs vizitus Apaštališkam delegatui arkiv. G. Cicognani, Čikagos ir Bostono kardinolams bei kitiems Amerikos vyskupsams, lankė dideniausias Liet. kolo-parapijas, įstaigas, pasakodamas pamokslų ir kalbų, stiprinančių lietuvių religiją ir tautiškumą.

1936 Romoje priimtas pop. Pijaus XI, kuris per audien-

leista informacija apie jo rašinius Enciklopedijai. O šitai, vienaip ar kitaip žiūrint, nebuvo jau tokia smulkmena, jei ne reporteriui, tai bent profesoriui, kuris tiek savo plauku pražilino, tai Enciklopei tai medžiagą berinkdamas.

Toks tai buvo Mykolas Biržiška, kuris dar perleita savaite gyveno Amerikos Lietuvoje, ir kurio dabar jau nebėra, ir apie kurį galima būtų rašyti daug ir plačiau, kad mūsų dienos kartos, skaitydamos tai, pro kasdienybės rūkus prisimintu Lietuvą ir jos reikalus, kuriems daug laiko ir energijos savo gyvenime paskyrė žemaitis nuo Viekšnių Mykolas Biržiška.

Mykolas Biržiška

Atkelto iš 1 psl.

jaunesnis už jį beveik šešeriais metais.

Mykolas Biržiška gimė 1882 m. rugpj. 24 d. Viekšniuose, Žemaitijoje, kur jo tėvas buvo gydytoju. Baigęs Saulių gimnaziją, įsai įstojo į Maskvos universitetą ir tenai 1907 m. baigė teisų fakultetą, nors teisė jis niekadoms nesivertė, savo gyvenimą pašventęs literatūros istorijai ir visuomenės darbui.

1905 m. įsai dalyvavo didžiajame Vilniaus Seime, o 1917 m. buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą, kuri 1918 m. paskelbė Lietuvos ne priklausomybę.

1920 m. spalio mėn. įsai Lietuvos valdžios buvo paskirtas kartu su B. K. Balučiu ir V. Čarneckiu dalyvauti su lenkais Suvalkų derybose ir paskui spalio 7 d. pasirašė Suvalkų sutartį, kuria lenkai po poros dienų sulaužė.

1925-1935 metais įsai buvo Vilniui vaduoti sąjungos pirmininkas ir 1931 m. tris mėnesius Vilniaus reikalų keliauvo po Amerikos lietuvių kolonijas ir paskui parašė knygą, kurią bolševikai 1940 m. konfiskavo, dar spaustuvejė buvusią, ir visą sunaikino.

Lietuvos universitete įsai dirbo nuo pat jo įsikūrimo 1922 m., dėstydamas liuanistinius dalykus. 1939 m. dalį Vyt. D. Universiteto perkėlus į Vilnių, nuo 1940 m. pradžios iki 1944 m. vidurio įsai bu-

vo Vilniaus universiteto rektorium.

Vokietijoje būdamas įsai dėstė Pabaltijo Universitete Hamburge, o paskui Pinneberge, netoli Hamburgo.

Amerikoje atsiradęs 1949 m., įsai visą savo laiką skyrė lietuviškam darbui, tai rašydamas liuanistinius klausimais, ir tai talkindamas savo tautiečiams politinėje veikloje Lietuvos bylos klausimu.

Spaudoje Mykolas Biržiška, bendradarbiaudamas nuo pat studentavimo dienų, yra žinomas ir savo pavarde ir slapyvardžiais.

Yra parašęs apie 8000 įvairių rašinių lietuvių, lenkų ir rusų kalbomis.

Vien Lietuvos Enciklopedijai jis yra parašęs apie 3000 įvairių rašinių. Taipgi jis autorius apie 40 knygų, kuriu tarpe yra Mūsų raštų istorija, iš Mūsų kultūros ir literatūros istorijos, Rinktiniai mūsų senovės raštai Vilniaus reikalai Amerikos Lietuvoje, Anuo metu (atsiminimai iš 1882-1901 metų ir tėviškės), Vilniaus Golgota, Na posterunku wilenskim (6 tomai), Vilniaus Universitetas, Lietuvių tautos kelias (2 tomai), Dėl mūsų sostinės ir kt. Pastaruoju metu dar įsai tvarkė savo brolio Vaclovo "Aleksandryna".

Iš savo spaudos darbo jis turbūt bus ir labiausiai išimines lietuviams leidėjams ir

redaktoriaus. Savo rankraščius įprastai rašydavęs smulkiais ir sunkiai iskaitomomis raidėmis bei ligais sakliniais, Mykolas Biržiška buvo savotiškas baubas korektūrų skaitytojams, nes jis vis rasdavo, kad jo rašiniai ne taip atspausdinti, kaip buvo jo parašyti.

Gi savo įprastu sugebėjimu aprašinėti viską iki "visų gilumų," jis neskyrė ir reporteriui yra prikišęs vieną ar kita.

Šių eilučių autorė, pvz., prisimena vieną tokių spalvingų atsitikimų, kai 1942 m. buvo su jo daromas interview jo 60 metų amžiaus sukakties proga.

Tuo metu lietuviškiems reikalams vokiečiai nelabai norėjo skirti vietos laikraštelyje, tai pamačiusi tuometiniame Vilniaus dienraštyje Naujojoje Lietuvoje šios eilučių autorės rašinį apie profesorius ir rektorius sukaktį jo žmona, jam ir tarus: "Matai, koks puikus rašinys, o tu sakei, kad moterys neteko tobulo negali parašyti".

Tai tiesa, kad rašinys puikus, bet nevisiškai tikslus, o gi jį pamiršo parašyti, kad aš apie 3000 rašinių esu parašęs lietuvių nekilimėdijai, taręs tada jai profesorius.

Vėliau, vykdant didelės Vilnietės — jo žmonos valia, reikėjo laikraštelyje įdėti papildymą, kad, būtent, buvo pra-

LIETUVIAI ADVOKATAI

S. Bredis, Jr.

37 Sheridan Avenue
BROOKLYN 8, N. Y.
Telefonas: APplegate 7-7083

C. A. Voket

(Vokietaitis)
41-30 74th Street
JACKSON HEIGHTS, N. Y.
Telefonas: NEWton 9-6620

LIETUVOS AUKSAS

Gintaras — vienas gražiausių Pabaltijo mineralų. Tauriu mus kiekvienais metais dosniai apdovanoja Baltijos jūra. Didžiausi gintaro telkiniai ir geriausios jo rūšys randamos rytinėje ir pietvakarinėje tos jūros pakrantėje. Mūsų poetai Baltijos pajūrį vadina gintaro krantu. Lietuviai — gintaro pakrančių tauta.

Kas nėra matęs šio tikrai gražaus mineralo — gintaro! Jei pažiūrėsime atidžiai į jį, ypač prieš saulės šviesą, tai pastebėsime nuostabų švelnių gelsvų, rausvų atspalvių derinį. Neveltui Viduržemio pajūrio tautos dar žiloje senovėje gintarą vadindavo „Šiaurės auksu“. Gražiai Baltijos jūrą ir jos dovaną apdainavo ne vienas mūsų poetas. Daug puikių padavimų bei posmų apie gintarą yra sukūrusios ir kitos prie Baltijos jūros krantų gyvenančios tautos, kaip latviai, estai, vokiečiai, rusai, švedai, danai.

Lietuvių tauta įvairiais istoriniais laikotarpiais nesiskyrė su šiuo tauriuoju mineralu — gintaru. Juo lietuviai reiškia draugiškumą, nuoširdumą, pagarbą bei meilę savo draugams. Gintaras — tai kuklumo ir taurumo simbolis. Yra senas lietuvių liaudies priežodis: „taurus kaip gintaras“. Neatskiriamas lietuvių tautinių drabužių priežodis — gintaro karoliai.

Gintaru domisi įvairių sričių specialistai. Gamtininkus domina gintaro susidarymas, jo rūšys, randamos gintare užsikonservavusios augalų ir gyvūnų liekanos, istorikus — vystymasis ekonominių ir kultūrinių santykių, kurie susidarė tarp tautų, prekiaujančių gintaru, literatus — rašytinė ir liaudies kūryba apie gintarą ir t. t.

BENDROSIOS ŽINIOS APIE GINTARĄ

*O paklausykite valarus,
Kai marių bangos berimauja
Ir kvartų barstą gintaras
Gėlines nematomoji saują...*
(MAIRONIS)

Įvairiomis kalbomis gintaras įvairiai vadinamas: lietuvių — gintaras, latvių — džintars, prūsų — gentars, graikų — elektron, rusų — jantara, lenkų — burštyn, vokiečių — Bernstein, danų — rovesteen, islandų — rafr, švedų —

raf, vengrų — gvanča, suomių ir estų — mari-kivi, egiptiečių — sacal, arabų — kahruba, mongolų — hobo, kinų — lu-po ir t. t. Kiekvienas šių pavadinimų turi savo reikšmę.

Mūsų liaudis taip pat yra sukūrusi gražių padavimų apie gintaro kilmę. Vienas jų — padavimas apie Jūrą ir Kastytį. Jūrą, Baltijos jūrą deivę, pamilo žvejo sūnų gražuolį Kastytį ir pasikvietė jį į savo gintarinius rūmus Baltijos jūros dugne. Tai sužinojęs vyriausiasis dievas Perkūnas labai užsūrūstino ant Jūrą, kam ši be jo sutikimo drįso pavilioti Kastytį, ir žiauriai juos abu už tai nubaudė: žaibais sudaužė gintarinius Jūrą rūmus, nužudė gražuolį Kastytį, o Jūrą prikaldė prie vienos jau sugriautų rūmų sienos, kame ji, bangų blaškoma, nuolat rauda Kastyčio ir jų nelaimingos meilės. Audros metu bangų išmetamas gintaras esąs Perkūno sudaužytų Jūrą rūmų skeveldros, o smulkučiai gintaro gabalėliai — Jūrą ašaros.

Šį liaudies sukurtą padavimą apie gintaro kilmę gražiai apdainuoja mūsų poetas Maironis.

Kadangi seniausias gintaro gavimo būdas — rinkti ant kranto Jūrą bangų išmestą — tai anuomet kai kurios tautos gintarą laikė jūrų puta, kuri, Saulės spindulių veikiamą, sutirštėdavo ir virsdavo gintaru.

Lietuvos respublikos teritorijoje daugiausia gintaro randama pajūryje. Kiekvienais metais Baltijos jūros bangos išmeta nemaža šio brangaus mineralo, ypač pučiant stipriems pietvakarių vėjams, kaip vietos gyventojai vadina — „gintarinams“ vėjams. Nemaža gintaro, kurį išmeta jūros bangos, yra pajūrio smėlio sluoksniuose. Prie pirmąjį pasaulinį karą netoli Palangos miestelio, ties Meciškių kaimo, gintaras buvo kasamas iš pajūrio smėlio senašiu sluoksniu. Iškasą gintarą apdirbdavo Palangoje. Kiek gintaro ten buvo iškasama — tikrų duomenų nėra.

Be pajūrio, gintaras užtikamas moreniniam sąnašų sluoksniuose ir kitose Lietuvos vietose: Nemuno krantuose ties Pažaisliu, Alvydumi, Strevos pakrantėse, Kalvių apylinkėse, ties Sirvintais — Sirvintos pakrantėse, ties Bernavė, Čaurė, Lipnūnais, Utena, Luksto ežere, Platelių ežere ir kitur.

1931 metais Šunakionių kaimo (buv. Utenos apskritys) valstiečiai, ardami dirvą, išarė gintaro gabalių, sveriančių iki 700 gramų. Kokiu būdu gintaras tenai pateko, sunku pasakyti: ar žmogaus buvo atgabentas, ar su žemės sluoksniuais ledynų atneštas.

Ką tik išleistosios Jungtinių Tautų parengtos studijos pateikia naujausios statistikos apie žmones ir jų gyvenimą pasaulyje.

Nurodoma, kad šiuo metu esama per tris milijardus gyventojų, pasauliui tą ribą peržengus pereinamųjų metų viduryje. Tai beveik puse milijardo daugiau, lyginant su 1950 m. statistika. Gyventojų prieauglis kasmet didėja 1,8% — taigi, kur kas daugiau nei bet kuriais metais pastarosios dekadės laikotarpyje.

Nūdien vienam kvadratiniam kilometrui pasaulyje tenka 22 galvos, kai tuo tarpu 18 galvų teko prieš 10 metų.

Taip pat iš tų JT statistikų matyti, kad Švedijoje gimusi mergaitė turi galimybių išgyventi iki 75 metų amžiaus, kai tuo tarpu jos broliukas gali tikėtis ilgiausiai gyventi iki 72 metų amžiaus. Amerikoje gimstanti mergaitė turį šansų susilaukti 73 metų.

Tuo tarpu iš mirimų statistikų matyti, kad beveik pusė ar net daugiau žmonių 1960 m. Anglijoje, Kanadoje, Amerikoje, Australijoje, N. Zelandijoje ir Izraelyje mirė širdies ligomis ar nuo vėžio.

Gi bendrai paėmus, pastebėta, kad naujagimių mirtingumas pasaulyje mažėja, o visuose pasaulio kraštuose ilgesnio amžiaus susilaukia abiejų lyčių vedusieji, bet ne pavieniai ar persiskyrusieji.

Iš mirimų statistikų taipgi matyti, kad didžiausias nušimtis savižudžių yra Europoje ir Japonijoje. Vengrijoje nusizudo vidutiniškai 25 iš 100 tūkst., o Vakarų Berlyne — net 34. Toliau eina Austrija (23) ir Japonija (21).

Afrikos kraštuose, kaip anksčiau, taip ir toliau, tiek gimimų, tiek ir mirimų skaičius yra aukštas.

Greičiausiai augančiu regionu laikoma Centrinė Amerika, kur metinį prieauglį sudaro 2,7%, bet ją vežasi jau Pietvakarių Azija su 2,6%. Mažiausias prieauglis yra Šiaurės ir Vakarų Europoje — 0,7%.

Tirščiausiai gyvenama Olandijoje, kur vienam kv. km tenka 342 gyventojai, po to seka Anglija ir Valija — 303, Belgija su 300 ir Japonija su 252.

Suprantama ton kategorijon neįeina vadinami miestai-valstybės, tokie, kaip pvz., Hong Kong, Singapūras, Monaco ir Vatikanas, kur gyventojų vienam kv. km tenka nuo 2,800 iki 15,000.

Rečiausiai gyvenama Australijoje, Grenlandijoje, Pietvakarių Afrikoje ir kt., kur vienam kv. km tenka beveik tik po vieną gyventoją.

DIDŽIULIS, NUOTAIKINGAS, TRADICINIS "LIETUVOS ATSIMINIMŲ" RADIJO PIKNIKAS

rengiamas NEW JERSEY LIETUVIAMS. įvyks

Sekmadienį, 1962 m. Rugsėjo - Sept. 9 d.

ROYAL GARDENS PARKE ir SALĖJE
990 E. HAZELWOOD AVE., RAHWAY, N. J.

Pikniko pradžia 1:00 val. p.p. • Programa — 5:00 val. p.p.

Sokiai nuo 4:00 val. p.p. iki 10:00 val. nakties

— Įėjimas \$1.00. ženkliukas 25c (auka Radijo Fondui) —

Programoje:

- Lietuvos gražuolės rinkimas išrinkti "Mrs. Lithuania, 1962"
- Sokimo varžybos

PIKNIKAS ĮVYKS BET KOKIAM ORŪ ESANT — Visus maloniai kviečiame!
Organizuoja J. Štikas, D. Jankus.

NAUJI FILMAI IŠ LIETUVOS

Sestadieni
RUGSEJO 8 D.

Kalbanti, su muzika
dainomis šokiais ir sportu.

SCHWABEN HALL
474 Knickerbocker Ave.
Brooklyn, N. Y.

Pradžia 7:30 val. vak.
1 doleris

New Yorko apylinkės
lietuviai kviečiami dalyvauti.

Nauji ir naudoti drabužiai

Labai geri siuntimui
i Europą
Vyriški kostiumai (naudoti) nuo \$8.
Vyriški kostiumai nauji nuo \$15.
Vyriški paltai (naudoti) nuo \$8.
Vyriški paltai - nauji - nuo \$15.
Moteriški nauji paltai nuo \$7.
Moteriški lietsarginiai paltai, nauji nuo \$6.90.
Moterų suknelės (šilko ir vilnonės) nuo \$3.
Vyriškos 100% vilnos kelnės (naudotos) \$4.
**SZABADIF DE LUX
USED CLOTHES**

Atdara nuo pirmadienio iki
sestadienio nuo 10 - 7.

1575 3rd Ave. (88-89th St.)
N. Y. C. Tel. TR 6-7460

Būdingieji gyvių lizdai

JONAS MIŠKINIS

Ne visos bitės lipdosi lizdus iš vaško. Yra tokių bičių, kurias vadina mūrininkėmis ir dailydėmis. Pavyzdžiui, Alžyre, Šiaurės Afrikoje, yra bičių mūrininkių, kurios koriai nesidriba, o dėda kiaušinėlius varlių dėžėse. Radusi kur varlių dėžę, mūrininkė ją išvalo, prineša į jai maisto, sudeda kiaušinėlius, o skylutę įlysti į dėžutę užlipdo tvirtu, kaip akmeniui, cementu. Tokio cemento tepadaro tik šios bitės.

Bitės dailydės nedaro ir koriai. Jos išgraužia medžiuose dideles skylės, kurias pertvarstydamos padaro daug mažyčių kambarėlių. Pertvaras padaro iš medžio drožlių; drožlės tvirtai sulipdo. Kiekvienam kambarėly padeda po vieną kiaušinėlių ir, be to, dar prineša perui maisto. Šalia visų kambarėlių bitė dailydė išgraužia dar tam tikrą kelią, lyg ir prieangį, į kurį išcina išsiritusias ir kiaušinėlių jaunos bitės.

Yra bičių, kurios lizdus taisosi žemėje. Viena bičių rūšis kašasi žemėje nugilias duobes ir iškloja jas aguonų žiedų lapeliais. Lapelių sukloja kelias eiles ir padeda juose kiaušinėlius. Padėjusios kiaušinėlius, duobelės užkasa, iš aguonų žiedų lapelių bitės duobelėse padaro lyg žiedus, susukdamas juos į spalvų pluoštelius. Tame pluoštelio ir būna sudėti kiaušinėliai. Visą lizdą apkasa žemėmis ir net pažinti ji, ir surasti gana sunku.

PELIŲ LIZDAI

Zinome, kad paukščiai lizdus pasidaro patys. Tačiau

yra ir pelių, kurios taip pat neblogiau už paukščius pasigamina lizdus. Anglijoje javų laukuose veisiasi mažytės, gražios pelytės, kurios du kartu mažesnės negu Lietuvos pelės ir beveik šešis kartus lengvesnės. Jos nepilkos, o šviesiai rudos, arba net rausvos, pakaklė balta. Jos susisuka lizdus, panašius į paukščių lizdus. Jie būna apvalūs, nedideli, susukti iš žolių ir prie žolių meistriškai prikabininti. Tupėdamos lizde pelės viską, kas aplinkui dedasi gerai mato, nors lizde nėra nei langu, nei durų. O mato dėlto, kad lizdą pelė suka ne tanky, bei retą.

IR ŽUVYS MOKA

Žuvytės dyglės irgi gamina lizdus. Vienas stebėtojas pasakoja tokį atsitikimą. Kartą jis įleido į stiklinį indą pripilta vandens, dyglę patiną, o po trijų dienų įleido dar tris dygles pateles.

Kad žuvytės geriau būtų gyventi, į stiklinę įdėjo dumblo, smėlio ir vandens žolių. Tokiam inde dyglėms buvo gera gyventi. Greit patinėlis ėmė taisyti lizdą. Susuko jį iš sausu ir žaliu vandeninių žolių ir dumblo. Darbas buvo sunkus, nes reikėjo dirbti vien snukučiu. Dirbo daugiau kaip 24 valandas.

Kai lizdas buvo jau pabaigtas, jis buvo panašus į gniužtę suspaustų žolių, kurių vidury buvo įtaisytas kambarėlis, o iš jo orelė laukan.

Kada jau visai pabaigė lizdą apdailinti, į jį įlindo pate-

lė ir suleido ikrus ir išlindo laukan ne orelė, bet šone lizdo prasidūrusia skylėle. Šiai išlindus, įlindo antra ir taip pat išleido ikrus ir patinėlis lizda saugodamas, stovėjo dieną ir naktį, retkarčiais tesujudindamas uodega vandenį, kad per daug jis nesustovėtų. Taip pat jis taisy lizdą, lyg bijodamas, kad neiširtų ir nežūtų ikras. Patinėlis saugojo ikrus, ligi iš jų išriedėjo mažytės žuvytės.

PLAUKIOJANTIS LIZDAS

Lizdus sukasi ir kitos žuvis. Viena žuvis, vadinama "kinu," pasidaro apie 4 colių pločio labai įdomų lizdą. Kaip dyglių, taip ir šių žuvų lizdus dirba patinai. Lizdą daro iš putų, o tas putas pasidaro iš savo seilių. Patinas plaukia į paviršių vandens, ištraukia į save oro ir ima leisti seilių burbulus. Burbulai būna stiprūs, nesutrūksta, nes jiems seilių žuvis nesigailli. Jeigu seilių pritrūksta, tai ji moka jų ir vėl pasigaminti. Ji nusileidžia į dugną ir ėda tam tikras žoles, kurių visada gali rasti, o nuo tų žolių seilės ima smarkiau tekėti.

Šios žuvies lizdas plaukioja virš vandens, o patelė ikrus išleidžia dugne. Žuvytės turi pernešti ikrus į lizdą. Tai atlieka patinas, ištraukęs oro, nusileidžia į dugną, lenda į dumblą toj vietoj, kur ikras ir, palindęs po jais, stauga išleidžia orą. Oras mažučiais burbulėliais eina pro žiaunas, burbulėliai ir iškelia ikrus į vandens paviršių. Iškilę ikras įkliūva į čia pat plaukiojantį žuvies lizdą.

GYVENIMAS GAMTOJE

ANT. GRUZDYS

Pažinkime meškeriojamas žuvis

Tęsinys

Lynai gali gyventi mažai deguonies turinčiuose vandenyse. Jie nemėgsta stiprios šviesos, todėl dienos metu daugiausia lindi povandeninių augalų tankumynuose ar dumblyje, kur taip pat ten prasnaudžia žiemos meta.

Meškeriojama plūdine meškere su sliškai, uodų lervomis ar duona. Masalas turi gulėti dugne. Geriausia meškerojama su dviem kabliukais ir su skirtingais masalais. Lynas masalą ima labai pamažu, iš pradžių plūdė vos pastebimai virpa, vėliau pamažu slenka į šoną, retkarčiais pasinerdama į vandenį, tada reikia užkirsti. Užkirstas ilgai ir atkakliai priešinasis slepiasi, opasislėpęs keletą minučių nejuda, tada nereikia tempti meškerie, bet reikia laukti kol pradės vėl judėti. Lyną reikia gerai nuvarginti ir tik tada išvilkti.

Vėgėlė-Burbot (Lota lota) kūnas apvalus žemas, uodega iš šonų suplota, galva plati, priplota iš viršaus su mažom akim, burna plati su mažais dantukais ir pasmakrėje turi ūsą. Oda sliidi, minkšta, žvynai smulkūs beveik nepastebimi. Nugara ir šonai pilkšvai žali ar gelsvi su raudonomis dėmelėmis ir dryžais. Nugariniai peleka labai ilgi. Vėgėlė gyvena gilesniuose ir šaltiesiuose ežeruose ar upėse. Minta dugno gyvūniją, puola žuvis bei varles. Užauga iki 50 sv. Neršia žiemą po ledu. Meškeriojama šaltam orui

esant t. y. rudenį ar žiemą po ledu. Vasarą pagaunama pripuolamai. Meškeriojama tik naktį, ypač tamsią, vėjuotą, lyjant ar sningant. Geriausia ima vidurnaktį. Masalas, mažos žuvis, ar jų gabalai, mėsa, vištos žarnos, sliškai, varlės ir t. t.

Vėgėlė masalą ima gerai, dažniausia jį prarija. Užkirsti nereikia. Jei velkant pasislepia reikia įtemptus meškerę stuksenti kotą kol atsipalaiduos. Meškeriojama dugnine meškere. Vėgėlės mėsa be ašakų, balta, minkšta ir skani. Kepenys didelės ir riebios. Iš jų gamina konservus. Žuvies taukus ir vitaminus.

Ungurys-Elis (Anguilla anguilla) gyvatės formos žuvis, kurio kūnas padengtas beveik nepastebimais žvynais ir labai glivėtais. Neturi atskirų uodegos ir pilvinių peleku. Per visą nugarą einantis pelekas neturi dyglių. Patelės užauga iki 5 pėdų ir sveria 10-15 svarų, patinai per pus mažesni. Ungurys laikomas sūrių ir gėlių vandenų žuvis, nes gimsta jūroje ir didesnė dalis ungiurių auga upėse bei ežeruose ir vėl sugrįžta mirti į gimtinę. Kadangi daug ungiurių pagaunama beveik visoje Europoje taip pat Lietuvos upėse bei ežeruose tai kiekvienam kyla klausimas, kokių būdu jie ten atsiranda.

Rus daugiau

Algis ir Irena Eitmanai iš Patersono, N. J., susilaukė sūnaus, kuriam duotas Jono-Lino vardas.

AR NEPERDAUG KARŠČIAVIMOSI?

Atkelta iš 4 psl.

nušivylė tiek, kad išvis nebenori palaikyti ryšių su savo tautiečiais.

Tuo tarpu, vienoje lietuvių šeimose išgirdęs Montrealeto teatrų plokštelėje įrašytą "Eglė, žalčių karalienė", ašarojo lyg kūdikis, iš pasigėrėjimo ir susijaudinimo...

Šis rašinys nesiūlo jokių praktiškų receptų, bet, kad reikalingos kokios nors priemonės stiprinti lietuvių tautos kamieno atsparumą, turėtų būti kiekvienam aišku. Čia jokie koliojimai ar pravardžiovimai, tikrai reikalo nepataisys, jokių funkcijų tik jau neatliks.

Laisvės dvelkėlėjimo tebio sovietinė imperija, kuriai, kai kuriuose srityse jau nebėra kelio atgal. Kad ir kaip Nikita puolė ir barė amerikiečių džiazą karalių Goodmaną, o jaunimas iš koncertų salių tebuvo galimas išvartyti tik visas šviesas užgesinus.

Pataikaujant (jo bijant??) tam pačiam jaunimui, Vakarų korespondentų pranešimu, Maskvoje pažadėta įsteigti apie 50 atskirų vietų, tokių lyg ir klubų, kur jaunimas galėtų už keletą kapeikų pasiskonkti limonado stiklu, tarpusavy pabendrauti, pašokti. Iki šiol tas pats jaunimas buvo kišamas į visus atsibodusius raudonusius kampelius.

Vilniuje, Kalbama, 11 val. vakaro radijo skalės rodyklės pasuktos ant Varšuvos. Kodėl? Pasirodo, tuo metu lenkų radijas perduoda amerikiečių džiazą. Iš naujų rad. jo

irengimai nėra tiek galingi, kad galėtų užrašyti tolimesniųjų vietų perdavimus.

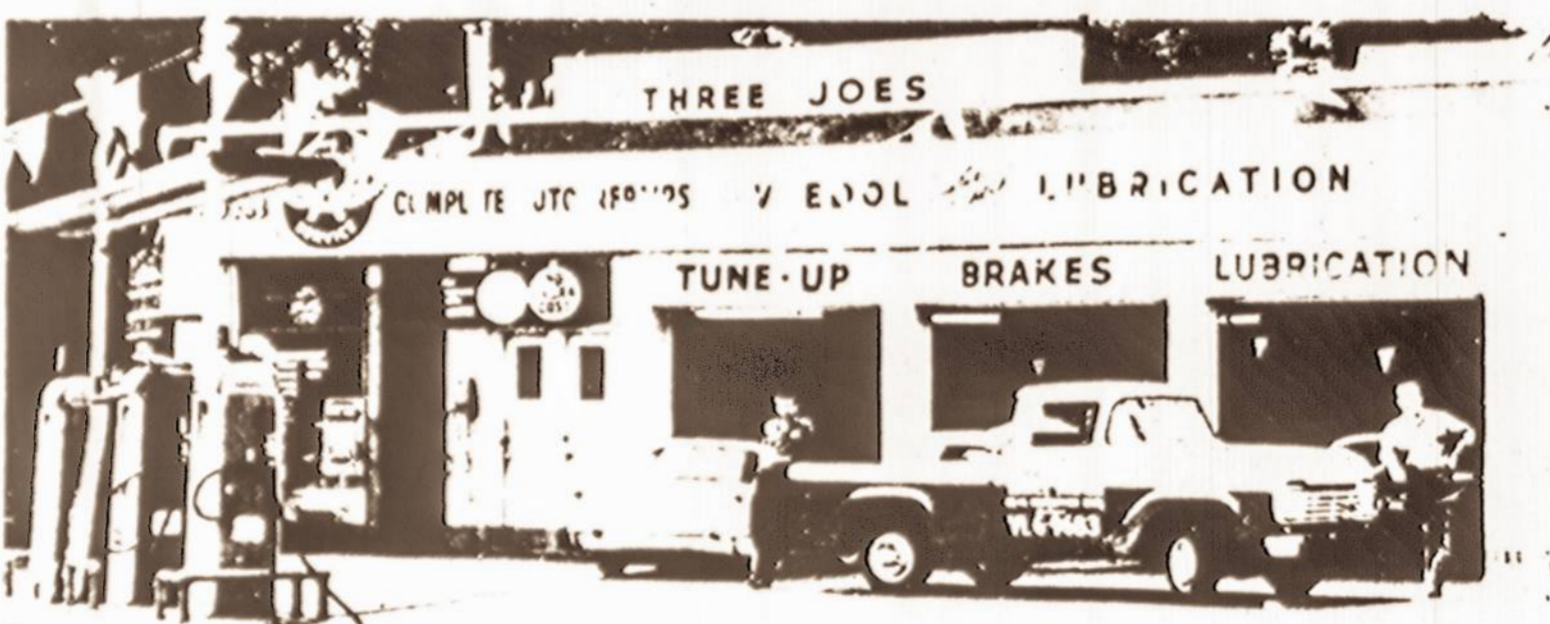
Tad, užrašoma toji pati Varšuvos muzika. Sekančią dieną jau iš juostos, džiazas perduodamas savo klausytojams. Arba, kiek lietuvių negaili nei lėšų, neboja nei kelionės nepatogumų, jei kokioje Rygoje gastroliuoja kuris Vakarų pasaulio menininkas, kolektyvas. Kiti dėl to specialiai net Maskvon vyksta. Vis stengiamasi išnaudoti kiekvieną, nors ir mažiausią progą, gauti, pajusti to Vakarų vėjo dvelkėlėjimą, sustiprinti sąsąsias nuotaikas.

Tiesa, ne visi mūsų tautiečiai ten turi pakankamai drąsos ar, iš praeties gerai pasimokę, bijosi per anksti pasireikšti. Tik taip reikia suprasti ir faktą, kad tuo metu, kai pačių rusų poetai jau rašo eiles išvis apie žmogų, mūsų tautiečiai dar apdainuoja sovietinį žmogų.

Tuo tarpu, yra aiškių įrodymų, kad atskirų sričių tautiečiai, net ir labai pageldauja, kitu atveju, net prašyte prašo, ryšių su savo kolegomis Vakaruose. Prašoma savos specialybės literatūros, pavyzdžių, nuotraukų ir pan. medžiagos.

Aišku, sąlygos ir suvaržymai sunkūs, žiaurūs net ir nesuprantami. Bet ar tai neverta pakartotinių bandymų, ypač jei turima užuominų iš anapus, kad jo pageidaujama?

THREE JOES SERVICE STATION, Inc.

85-42 Woodhaven Boulevard Woodhaven, N. Y.

Telefonas: Virginia 6-9683

THE Tel TAYlor 7-9842

Arlington

385 Arlington Ave. Restaurant
Brooklyn 8, N. Y. Ona ir Jonas Valaičiai

Winter Garden Tavern Inc.

1883 Madison Street
Brooklyn 27, N. Y.
(Ridgewood)
Telefonas: EVergreen 2-6440

Sale vestuvėms ir kitokioms pramogoms. Geriausias lietuviškas maistas prieinamomis kainomis.

POLAIDOTUVINIAI PIETŪS

Vyt. Beleckas, sav.

RAY'S LIQUOR STORE

JUOZAS IR IZABELĖ MISIUNAI

Pajirniausias rūšies amerikoniški ir importuoti gėrimai. Didžiausias degtinės ir vyno pasirinkimas.

103-55 LEFFERTS BLVD. RICHMOND HILL, N. Y.
Telefonas: Virginia 3-3544

FESTIVAL RESTAURANT & BAR

Pietūs ir vakarienė
Jaukus baras
Salė susirinkimams
vestuvėms ir
pobūviams
Gali tilpti 200 žmonių
LIETUVIŠKIEMS
suejimams nemokamai

VACYS STEPONIS
Savininkas

40 East 26th St. New York City MU 3-2928

Sportinės nuotrupos

EDVARDAS ŠULAITIS

Sovietiniai kosmonautai yra populiarūs ne tik Sov. Sąjungoje bei Amerikoje, bet ir Lietuvoje. Ten net ir sportinė spauda jiems skiria daug dėmesio. Vilniaus Sporto laikraštis eilėje savo numerių pirmuose puslapiuose atidavė savo duoklę tu erdvių "sportininkų" žagarbinimui. Nėgana to, nusižiūrėjus į sovietus, viena lietuvaitė sportininkė Lietuvos lengv. atletikos pirmenybėse pasiekta rekordą paskyrė kosmonautų garbei. Tai Jurgita Treigienė, Kauno radijo gamyklos metodistė, kuri įveikė 1,67 m. aukštį (naujas Lietuvos rekordas).

Yra būdingas šio žygio apibūdinimas, padarytas pačios Treigienės, ir paskelbtas Sporto laikraštyje. Ten ji sako: "Savo rekordą skiriu šauniesiems kosmoso užkariuotojams. Juk mes šiek tiek giminingi; ir jie, ir aš siekiame tu aukštumų, kuriose dar nebuvome... Tik jiems padeda raketos, prietaisai, o aš... turiu pasitikėti kojomis..."

Bendrai imant, 1962 m. Lietuvos lengv. atletikos pirmenybės, įvykusios rugp. 18-19 d.d. Vilniuje, geromis pasekmėmis nepasižymėjo.

Dėl to, kaip rašoma, kaltintinas lietus, negailestingai pyles antrąją varžybų dieną.

"Pirmenybių organizatoriams daug sunkumų pridarė blaurus oras, mažas laikas, skirtas gausių dalyvių startams. Tačiau ir organizatoriai galėjo iš savo pusės padaryti daugiau — blogas informavimas, kamšatis sektoriuose ir kt. nepuošė pirmenybių," — rašoma Sporte.

○ Pasirodo, jog rungtynių organizavime turima bėdos visur. Rugp. 25 d. valandai laiko teko užsukti į Vid. Vakarų sporto apygardos lengv. atletikos pirmenybes Rockne stadijone Chicagoje. Lietus ir

čia neapleido pirmenybių dalyvių, nors jis nebuvo labai stiprus bei ilgas.

Pirmenybėse matėsi apie 80 dalyvių (20 buvo atvykę iš Clevelando, kiti — vietiniai), tačiau jų dauguma jaunamėčiai vaikai ir mergaitės.

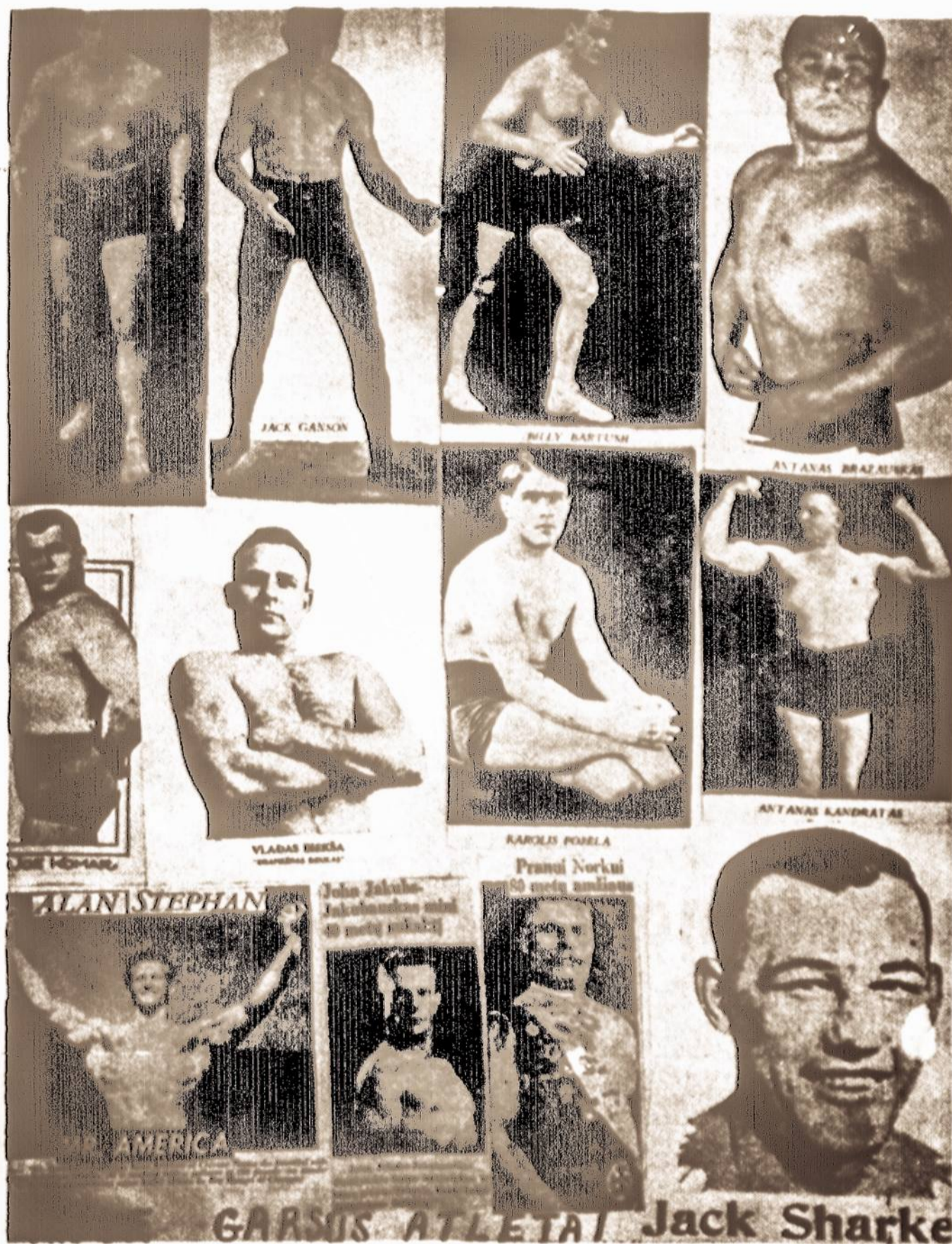
Kur mūsų vyrai ir moterys? — gal paklausite. Deja, čia tokių nesimatė, nors gal apie desėtkas jau buvo arti vyro ir moters amžiaus. Tačiau pasėkmės čia nebuvo "vyriškos" ar "moteriškos." Kiek geresnis laikas buvo parodytas 100 m. ir 200 m. bėgime. A. Vasys "praskuto" per 11,1 ir 22,4. Pas mergaites išsiskyrė Mockutė ir Čiurlionytė.

Gal pusė iš dalyvių būrio šioje sporto šakose rungėsi pirmu kart, bet jie čia nebuvo nuskriausti, nes matėsi, jog nešiojosi pilnas rankas laimėtojų kaspinėlių.

Kalbant apie rungtyniavimo sąlygas, negalima jomis pasigirti, nes stadionas lengv. atletikos varžybų pravedimui nėra tinkamas, nors, rungtyniaujant tokio sąstato dalyviams, kuriuos matėme šeštadienį, nė geriausi stadijonai reikalo nepataisytų.

Iš liūdnųjų dalykų reikia laikyti ir rengėjų ("Aro" klubo) nesugebėjimą apnakvydinti nedidelį būrį atvykusių Clevelando jaunuolių. Viena ponia iš Clevelando nusiskundė, jog atvežus jaunamėčius sportininkus viduryje nakties patiemis prisiėjo eiti ieškoti nakvynės. Užsirusi moteris dėl to žadėjo per spaudą duoti rengėjams "pylos".

Dar vienas dalykas, kuris jau nėra naujiena, tai tušti suolai stadijone. Apsilankius varžybų vietoje, teko sutikti 5 žmones, kuriuos būtų galima įrikiuoti į žiūrovų kategoriją, bet jie, kaip pasirodė, buvo atvežę sportininkus.

J. Jakubs - Jakubausko montazas

Sporto laikraštis iš Vilniaus rašo, kad lygiai prieš 50 metų (1912 d. rugpjūčio 19 d.) Vilniuje prasidėjo didelės apimties šachmatų turnyras, kuriame dalyvavo nemaža pasaulinio masto šachmatininkų. Čia matėsi A. Aliochinas, kuris 1927 m. tapo pasaulio meisteriu, A. Nimcovičius, šachmatų strategijos ir taktikos kurėjas ir kt. Turnyro nugalėtoju išėjo A. Rubinšteinas (iš Varšuvos), kuris neperseniai mirė Belgijoje (iš aktyvaus šachmatų gyvenimo buvo pasitraukęs nuo 1933 m.). Vienas šachmatininkas atstovavo ir Vilniui — tai S. Alapinas, kuris lietuviams yra beveik nepažįstamas. Jis užėmė 9-tą vietą (iš 10 dalyvių).

NAUJAS JAUNUOLIŲ TRANSPORTAS I KAZACHSTANĄ

Vilniaus radijo pranešimu, liepos 25 iš Vilniaus stoties į Kazachstaną išvyko naujas jaunuolių transportas. Šiame transporte buvo 150 jaunuolių. Jie dirbsią kolechozuose ir sochozuose Ulijanovskio, Telensko rajonuose (Karagandos srityje). Vilniaus radijas vadina jaunuolius "Lietuvos patriotais". (E)

Kauno raj. Vytėnų sodininkystės ir daržininkystės eksperimentiniame ūkyje užsodinta 13 hektarų valgonų daržovių sėkloja. Pastatytos specialios patalpos sėklojai džiovinti.

Ženės ūkio produktų gamybos ir paruošų ministras R. Songaila, kaip praneša Tiesa, smarkiai priekaištavo kai kuriems rajonams, kad atsilieka su paruošų paruošimu. (E)

REPUBLIC LIQUOR STORE, Inc.

G. Jokubaitis, Manager

322 UNION AVENUE
BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 7-2089

SILVER BELL BAKING CO.

A. RADŽIŪNAS, Savininkas

Mūsų specialybė lietuviška duona. Pyragai vedybiniam ir kitokiems pokyliams.

36-40 Stagg St., Brooklyn 6, N. Y.

Telefonas: STagg 2-5938

BANGA TELEVISION

VYTAUTAS ZELENIS, Savininkas

3423 FULTON STREET BROOKLYN 8, N. Y.

Telefonas: APplegate 7-0349

PARDUODAMA: televizija, radijas, Hi-Fi stereo, fonografai, dulkių siurbliai, oro vėsintuvai. Didelės nuolaidos Admiral, Motorola ir Blaupunkt vokiškiems Hi-Fi. TAISOMA: televizija, stereo Hi-Fi bei radijas. Darbo valandos kasdien iki 7 v. vak., penktadieniais iki 9 v. v.

VISOS PREKĖS IŠPARDUODAMOS

ŽEMIAUSIOMIS KAINOMIS

GERIAUSIAS INSURANCE ir REAL ESTATE

PATARNAVIMAS PAS

JOHN ORMAN AGENCY

110-04 Jamaica Ave.,

Richmond Hill, N. Y.

Telefonas: VIRGINIA 6-1800

Park Florist

Gėlės pristatomos į bet kurias pasaulio vietas.

MATTHEW MAZEIKA Savininkas

80-15 JAMAICA AVE. WOODHAVEN 21, N. Y.
Telefonas: VIRGINIA 9-3112

ROBERT F. NARK

Apraudos AUTO Specialistas
Any car - Any age driver

ALL FORMS OF INSURANCE

26 COURT ST. BROOKLYN, N.Y.
Tel. MAin 4-6400 VA 5-0783

DISCOUNTS TO QUALIFIED APPLICANTS
Mutual Insurance Insure your tomorrow today!

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY

1601 S. SECOND STREET PHILADELPHIA, PA

Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN

(RAMANAUSKAS)

1113 MT. VERNON STREET PHILADELPHIA, PA

Telefonas: POplar 5-4110

JUOZAS GARŠVA

231 BEDFORD AVENUE
KOPLYCIA LAIDOTUVEMS

BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 8-9770

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)

423 METROPOLITAN AVENUE BROOKLYN 11, N. Y.
KOPLYCIA LAIDOTUVEMS

Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRUNAS-BALTON

660 GRAND STREET
NOTARY PUBLIC

BROOKLYN, N. Y.
Tel. STagg 2-5043

VISI ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNOMOJA
AUTOM BILJUS (VAIRIEMS REIKALAMS)

VIENYBĖ

Ginkų krautuvė, 495 Grand Street, Brooklyn, vasaros atostogoms bus uždaryta nuo rugsėjo 3 d. iki rugsėjo 25 d. Jaunieji Ginkai numatę vasaroti Lake George New Yorko valst.

Akademiniai skautai, spalio 15 d. ruošia metinį pobūvį - kuris įvyks Estų Korpl Rotalia namuose, 40 East 23rd Street. Visas stufijuojantis ir studijas baigęs jaunimas yra kviečiamas dalyvauti šiame Initium Semestri pobūvyje.

A. Zabieliene, J. ir M. Parzel, V. Pole ir H. Zedar, ilgametiniai Vienybės skaitytojai, šiuo metu smagiai atostogauja Catskill kalnuose.

Juozas Parojus, mūsų bendradarbis, išvyksta į Lietuvį Dieną Detroite.

Kostas Gogas, senosios kartos veikėjas ir ilgametis Vienybės skaitytojas, šį rudenį ketina aplankyti savo gimines Pietų Amerikoje.

Demie ir Tomas Jonaičiai su dukromis buvo išvykę atostogų į Maine valst. D. Jonaitienė, vienybiečių Genaičių dukra, gyv. Woodhavene, N. Y.

Kasdienos temomis

J. PAROJUS

Mūsų spaudoj, kur tik pažūrėsi, pilna rašinių, mokančių: lietuviai nemutautėkim... Išlaikykim savo kultūrą ir tt. Tema ne nauja kalba, istorijos lapai jų pilni.

Ką gi mes, lietuviai, turim pridėti ar atimti? Lietuvytau-ta nuo seno yra užgrūdinta toje kovoje. Kai daugiau kaip šimtą metų vergavo prie rusų caro, gal daugiausiai pajuto, užsigrūdino ir surado kelius laisvei.

Iš inteligentijos, išblaškyti po didelius Rusijos plotus, kiekvienas lietuvis buvo nelyginant tas Billuno "laimės žiburys", tas Vaižganto "deimantukas", tas Lindės-Dobilo "upelis tekantis"...

Ta saujelė lietuvių inteligentų ėmėsi didžios atsakomybės, trauke vieną prie kito, kad lietuvis būtų amžinas ir laisvė tautai suskambėtų. Veroneže ir kitur einantis mokslus lietuvių jaunimas būrėsi į savotiškus ir filomatus ir filaretus.

Šiandie malonu matyti išsi-skaldžiusius po visa platųjį pasaulį šimtus ir tūkstančius inteligentų, vienus, išugdytus dar tėvynėje, o jų vaikus, baigusius ar lankančius aukš-tąjį mokslą čia, šioje šalyje.

Didelė pagarba tėvams, kad suprato mokslo reikšmę savo

palikuonims, Pasaulis vyksta tikra evoliucija — išmokslintas žmogus nesitenkina primityviu gyvenimu, jis teško daugiau.

Bežiūrint į Afrikos ir Azijos į laisvę kylančias tautas, prisimena ir kaip mūsų tėvynė kėlėsi po daugiau kaip 100 vergijos metų. Suspaudžią širdį žinant, kiek tautų dar vergauja (ju tarpe ir lietuviai) bet vėl ji atsileidžia, kai pagalvoji, kad evoliucijos būlu jos vieną dieną pakils, nes mokslas ir laikas sparčiais žingsniais ruošia laisvei kelius...

Evoliucija-žmogaus išsi-mokslinimas, štai moder-niausias atomas!

Kai II Pas. karo metutiek daug kalbėta apie dujas, ta-čiau jų niekas nepavartojo, nes patys bijojo.

Argi šiandie mažiau kalba-ma apie atomą, kuris nušluo-tu priešą? Tačiau ar jį pavar-tos, kai ir pats nori išlikti gyvas?... Tad ir nėra ko iš to atomo tikėtis.

Pasaulis cina mokslo keliu — evoliucija pakeis žemės paviršių, buk pasveikintas, lietuviškas mokslus einantis jaunime — čia mūsų tikrasis atomas... Išmokslintas žmo-gus negrįs į tamsybes, kad savo tautos išsižadėtų!...

Dr. Ona Labanauskaitė savo vadovaujamoje Cosmos siuntinių agentūroje su padėjėju Hume-niuku. Siuntinių siuntėjai Petras Evans (Ivanauskas) su žmona iš Massapequa Park, L. I. Siuntinių siuntimo agentūra yra 370 Union Avenue Brooklyne, netoli nuo Ginkų krautuvės.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

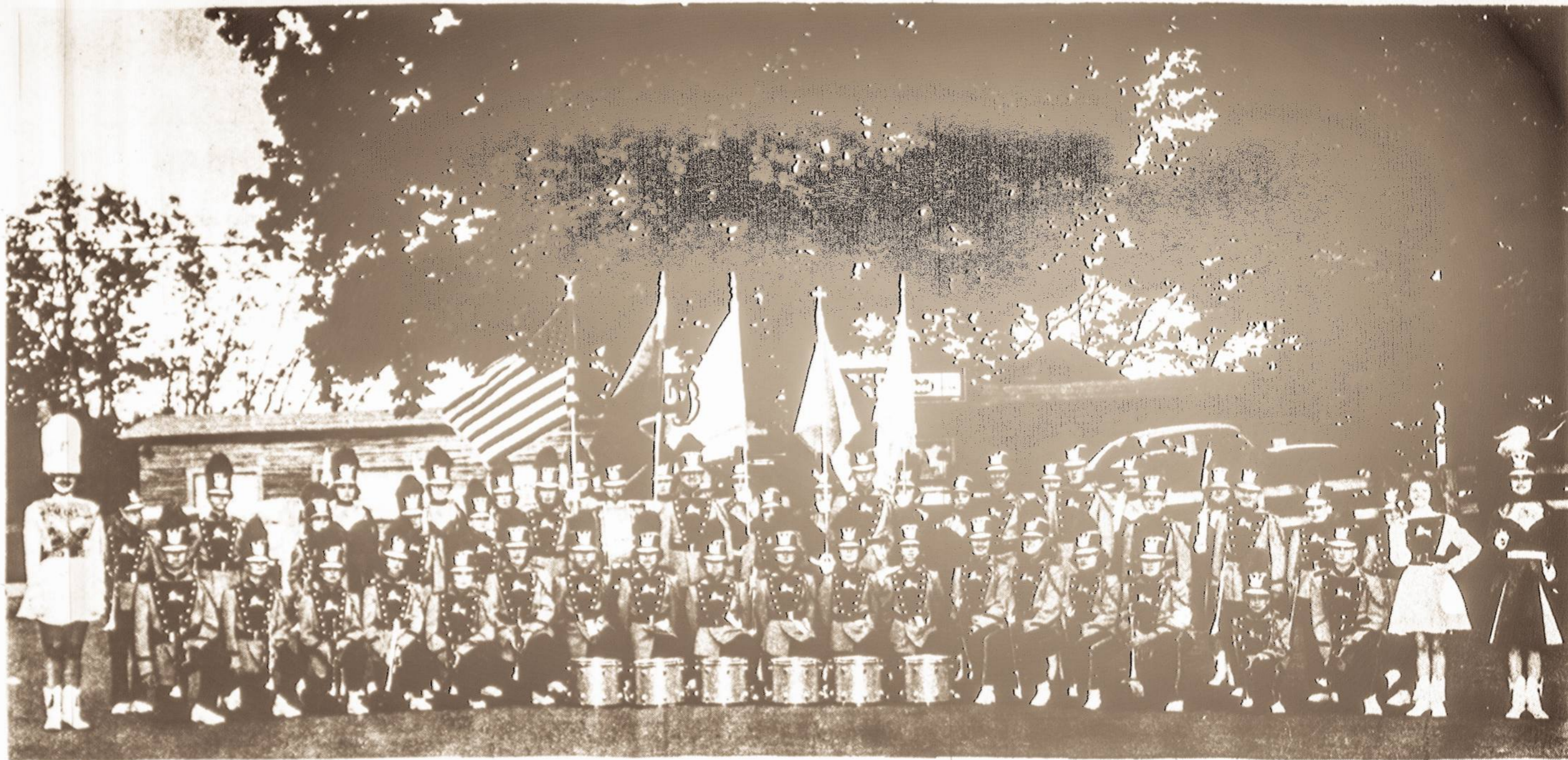

Julius Paknis su žmona, vienybiečiai iš Kearny, N. J., š. m. spalio 7 d. minės 50 metų vedybų sukaktį. Jiems pagerbti Lie-tuvių katalikų centre Kearny, N. J., įvyksta banketas. J. Pak-nis yra Schuyler Savings and Loan Association prezidentas, ir vienas žymiausių New Jersey lietuvių veikėjų.

Ona ir Jonas Kvartūnai, vie-nybiečiai iš Hudson Avenue, Brooklyno, šį sekmadienį mi-nės auksinę vedybų sukaktį. Šv. Jurgio par. 11 val. ryto bus iškilmingos mišios, o vėliau, Belecko svetainėje įvyks poky-lis, kuriame dalyvaus Kvartūnų sūnūs: Antanas ir Geraldine iš Chicagos, Stanislovas ir Viola iš Hartfordo ir sūnus Vaclovas su šeima iš Miami, Florida. Kvartūnų auksinio vedybų su-kakties minėjime dalyvauja ir kiti artimieji, atvykę iš toliau. Tai prof. Blažius iš Michigan U-to ir Ažukai-Akers iš Chica-gos.

Benita Astasaitienė iš De-troito, Lufthansos lėktuvu iš-skrido į savo tėvo a. a. Prano Matulkos laido tuves Hamburge, kuris mirė rugp. 17 d. Ten lai-dotuvėmis ir visais kitais rei-kaiais rūpinosi kun. Vaclovas Šarka.

Woodhavene parduodamas na-mas iš dviejų butų po 3 ir 4 kambarius su garažu. Netoli Forest parko. Telefonu skam-binti telefonu HI 1-4872.

Worcester, Mass. Lietuvių Veteranų Posto 65 berniukų ir mergaičių orkestras, kuris dalyvaus J. Stuko vado-vaujamos radijo programos piknike š. m. rugsėjo 9 d. Royal Gardens, Rahway, New Jersey.